Sayı 9 (285)
Eylül 2018
Yıl XXVI

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalımov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi" 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

Eline, Diline, Beline Sahip Ol!

Güzel tutum ve davranış olarak tanımlayabileceğimiz edep kavramı çoğul olarak adap şeklinde kullanılır. Edep erkân bilene edepli, bunlardan mahrûm olana ise edepsiz denir. "Bre edepsiz!" diye bir ifademiz vardır ki, edepsizliğin manasını çok güzel ifade eder.

Bir beyitte ifade edildiği üzere "edep bir tâc imiş nûr-ı Hüdâdan". Rabbimizin nûruyla aydınlanmak demek olan edebi kuşanıp o tâcı başımıza giydiğimizde "emin oluruz her belâdan". Zira edep, bütün varlıklara iyi davranmaktır. İyi davranana iyilikle cevap vermek de edeptendir. İnsanlar dışındaki varlıklarda edep aranmadığına göre, edep insanın ayarını, kalitesini gösteren bir özellik olmaktadır.

Canımız Peygamberimiz, *"bana edebi Rabbim öğretti, hem de ne güzel edep öğretti"* buyurarak ebebin kaynağını işaret etmiş olmaktadır. Bu hâlde edep, Rabbimizden aldığımız güzellikleri bütün canlılarla paylaşmaktır. Bir Mevlevî dervişi gibi, bir elimiz ulyâya/yükseklere, bir elimiz de dünyaya/yükseklere yol arayanlara dönük olmalıdır.

Denir ki, eskiden tekkelerin girişlerinde, evlerin köşelerine "Edeb Yâ Hû" yazılı levhalar bulunurmuş. Demek o zaman da bugünkü gibi edepsizler bulunurmuş ki, edep hatırlatılırmış. Ama o zamanlarda edepten nasibini almış, hayvan olarak kalmayıp insanlığa ve adamlığa yükselmiş kimseler de varmış, sayıları da kesinlikle bugünden fazla imiş.

Edepten nasibini almakla kalmayıp kitlelere sâde ve hoş bir dil (lisan ve gönül) ile edep erkân öğreten bu seçkin kişilerden biri de Hacı Bektaş-ı Velî'dir. Bu zat, kendisine gelenleri pişirip olgunlaştırma, edeplendirme ile hayatını geçirmiş. Öyle ki, günümüzde de edepten en mahrûm durumda olan pazusu güçlü adamlar, genellikle onun dergâhında edeplenirmiş. Buna örnek olarak Hacı Bektaş-ı Velî'nin yeniçeriler üzerindeki olmulu etkisini, Demir Baba Tekkesinin pehlivanların güçlerini doğru bir şekilde kullanmadaki rolünü gösterebiliriz.

Ne yapmıştı Hacı Bektaş-ı Velî de adam etmişti o canavar olmaya müsait cengâverleri?

Onun insanı adam etme öğretisinin şifresi elin elifinde, dilin dalında ve belin bâ'sında gizlidir: EDEB! "Eline, diline, beline sahip ol!" bilincinin özetidir bu.

Zaten Sevgili Peygamberimiz *"Müslüman elinden ve dilinden inananların güvende olduğu kimsedir."* dememiş miydi?

Dilini ve namusunu koruyanın cennete girmesi için kefil olmamış mıydı İki Efendimiz?

İnsanlara zarar vermenin, gücü akılsızca, yersiz ve lüzumundan fazla kullanmanın ibretlik sahnelerine şahit olmadı mı tarihimiz?

Dilin afetlerini anlatan ciltler yazmadı mı ulemâ ve ariflerimiz?

Beline, şehvetine nice servetleri, nice canları, hatta devletleri harcayanları duymadı mı kulaklarımız? Ya yıkılan hanelerin sayısına, perişan olan yavruların gözyaşlarına ne demeli?

O yüzden "Edeb Yâ Hû!" diyerek edep elbisesine bürünüp edep tacını kuşanalım.

EDEB'e riayet ederek EBED'i kazanalım!

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

02 İyi Müslümanlar Sayesinde Topluluğumuzu İmanla Tanıştıracağımıza İnanıyorum
05 En Hayırlı Gözlük
06 Âdâb-i Muâşeret Eksikliği ve Tekrar Özümüze Dönmek
8 İtâatsizlik
10 İlim-İrfân Sâhibi Olmak
12 Şumnu'da Osmanlı Bakiyesi Hamamlar
14 Bulgaristan Alevî Önderlerinden Halil İbrahim Koz Halife Baba İle Mekke Yolundaki Sohbetimizden
16 Cebel'in İhtişamlı Süleyman Ağa Camisi
17 Işık Saçan Işıkköylüler IV
18 Haber turu

İmzalı yazılardan, ilân ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

İYİ MÜSLÜMANLAR SAYESİNDE TOPLULUĞUMUZU İMANLA TANIŞTIRACAĞIMIZA İNANIYORUM

2000-2003 Yıllarında Başmüftülük Yapan Selim Mehmed Hoca İle Mülâkat

Selim Mümün Mehmed 1960'ta Aytos'ta doğdu. Asenovgrad'ın Dolni Voden mahallesinde yaşadı, lise öğrenimini Filibe'de gördü. 1990 yılında Kur'ân okumayı öğrendi. Sofya Yarı Yüksek İslâm Enstitüsünü ve dönüştürüldükten sonra Yüksek İslâm Enstitüsünü (YİE) ikmal etti. Bu arada İstanbul "Haseki" Eğitim Merkezinde müftülük ve vaizlik ihtisası yaptı.

1998'de YİE İdarî Müdürü oldu. Yeni Bulgar Üniversitesinde yüksek lisans yaptı. Vekâleten Filibe Müftüsü olarak görevlendirildi. 2000 yılında ise Başmüftü olarak seçilerek üç yıllık görev süresini normal olarak tamamladıktan sonra yeniden aday olmadı. Sekiz yıl dinî teşkilât dışında çalıştı. 2010 yılında imam olarak geri döndü, ardından vaizlik görevi verildi. Bu arada Filibe Müslüman Encümeni başkanı oldu ve N. Gencev'in adamlarını dinî yönetimden uzaklaştırma gibi zor bir görevi üstlendi. Bu esnada Ustina İmam Kursunun yeniden açılmasına öncülük etti ve 2012'de açılmasından beri kursun müdürüdür.

▸ Muhterem Selim Mehmed Efendi, zât-ı âlînizle birkaç yıldır başarıyla yönettiğiniz İmam Kursunu da konuşacağız, lâkin 10 Kasım 1989 değiklikleri sonrasında açılan İslâm Enstitüsünün ilk devrelerinden olmanız ve 2000-2003 yıllarında Başmüftü makamında bulunmanız hasebiyle sizlere bir soru sorma arzusundayız. 10 Kasımda neredeydiniz?

Herşeyden önce bu mülâkattan dolayı teşekkür ediyorum.

10 Kasım ve 1989 senesi bizim neslin hayatında kalıcı izler bıraktı. O yılın sıcak yaz günlerinde birçok olay yaşandı; zorunlu "büyük seyahat", gidenlerin sevinci ve kalanların hüznü, büyük dönüş gibi. Bu yaşanan olaylarla ilgili herkes kendi romanını yazabilir. Demokrasi zaferinin yaşandığı 10 Kasım'da özellikle Müslüman topluluğu çok sevinçliydi, değişim sürecine faal olarak katılmaktaydı. Bu coşkudan ben de nasibimi alarak fikren, fiilen ve madden destekte bulundum.

▸ Özellikle sizin neslin komünist eğitim sisteminden ciddî mânâda etkilenmiş olduğunu göz önünde bulundurarak soracak olursak, bugünden baktığımızda, dün ülkemizde yaşanan demokratik değişimlerin artıları ve eksileri nelerdir?

Demokratik değişiklikler, Bulgaristan halkının yeni sistemi övecek hâle gelmesini sağlamadı, fakat herşeyin kısıtlandığı komünist rejimle kıyasladığımızda demokrasi paha biçilmezdir. Bizim nesil, Jivkov'un "altın gençliği" idi, dinsiz komünizmin fikirleriyle beslenip eğitilmişti. İnanmıştık, çünkü başka bir düzende yaşamamış, demokrasiyi tanımıyor ve en güzel hayatı yaşadığımızı düşünüyorduk. Ana-babam, yaşlılarımız bunu kabul etmiyordu, ancak tenkit ve reddetme cesaretleri de yoktu. Bu hususta Müslüman-Türk topluluğunda dönüşüm bütün isimlerin değiştirilmesiyle yaşandı. Bu durum, en önde giden Türk komünistlerin fikrini bile değiştirdi. Ben de dahil olmak üzere bu sistemin karşısına geçtik.

Bulgaristan demokrasisinin Müslüman topluluğuna sadece artılar getirdi. Her anlamda, hem maddî hem manevî. Pekçok yeni imkânlar açıldı. Meselâ, eğitim alanını düşünelim. 1989 senesine kadar az sayıda Müslüman istediği yerde öğrenim görebil-

mekteydi, özellikle yüksek öğrenim imkânı sadece rejime sadakatini ispatlamış kimseler için sözkonusuydu. Artık büyük miktarda Müslüman, ülke içinde veya dışındaki üniversitelerde okumaktadır.

Engellerle de olsa, dinî hürriyetler iade edildi, dinî okullar açıldı. Bütün bunlar zaten biliniyor, ama ben şu soruyu sormaktan kendimi alamıyorum: Komünist rejim on sene daha sürseydi, inançlı ve İslâm'ı bilen son nesil de bu dünyadan göçseydi, acaba nasıl bir inancımız olurdu?

▶ *Hocam, müsadenizle konuyu biraz değiştirelim. Sizin Başmüftülük makamına gelmeniz nasıl oldu?*

Yüsksek İslâm Enstitüsünde İdarî Müdür olarak görev yapıyor ve ders veriyordum. O dönemde Başmüftü Mustafa Hacı idi, beni davet ederek Filibe Müftülüğünde ciddî sorunlar olduğunu ve benim de o bölgeden olmam sebebiyle muvakkaten Filibe Bölge Müftülüğü görevini üstlenmem gerektiğini ifade etti. Durum gerçekten ciddiydi. Kaba kuvvetler, suç şebekeleri din hizmetlerine ve vakıf mallarına el koymuştu. Devamlı ve zorlu bir mücadeleydi, ama biz işlere el koymayı başardık. Bu başarımız, dikkatleri şahsım üzerine çevirmiş ve başmüftü olarak teklif edilmeme sebep olmuş olabilir. Ama başka sebepler de var, meselâ, bazı etkili çevreler bir başmüftünün uzun süre görev yapmasını ve etkili olmasını istememektedir. Bu sebeple başmüftüler sıkça değişti ya da değiştirme çabaları oldu.

▶ *Başmüftü olarak üç senelik kısa bir görev sürenizde neler yapabildiniz?*

Bir insanın kendi yaptıklarını söylemesi hoş değil, ama birkaç şeyi zikredeyim:

Dinî fundamentalizm suçlamaları azaldı. Aslında bu ifade artık unutuldu, oysa biz uzun zaman "suçlu" makamında öyle olmadığımızı söyleyedurduk. Bu arada bizde bir değişiklik mi oldu acaba?

Başmüftülük teşkilâtı olumlu bir imaj kazandı ve aranan bir partnöre dönüştü.

Yüksek İslâm Enstitüsü ciddî bir ilerleme yaşadı, aday ve mezun sayısı arttı, "rönesans" yaşadık. Müslüman ülkelerinde dinî tahsil görenlerin sayısı arttı.

Devlet okulları için İslâm dini dersi kitapları hazırlamaya ve ders gören sınıfların sayısını artırmaya muvaffak olduk.

Başmüftülüğün merkez binasını ve dillere destan olan Malinova Dolina'daki Yüksek İslâm Enstitüsü külliyesi arsasını satın aldık.

▶ *Yapmak isteyip de yapamadığınız neler vardı?*

Başmüftülük teşkilâtının güçlü bir kurum olup Müslüman cemaati başarıyla yönetmek, en kaliteli görevlileri seçip iyi bir maaşla görevlendirmek, Türkiye Diyaneti ile daha sıkı ilişkiler kurup tecrübelerinden ve maddî desteğinden istifade etmek isterdim. Ayrıca Bulgaristan devletinin de Müslümanların dinî hizmetlerine yardım etmesini beklerdim. Malinova Dolina'da büyük bir İslâm merkezi kurmak arzusundaydım.

▶ *Sizce Başmüftülük çalışmalarında bugün nelere ağırlık vermelidir?*

İyi bir din adamı ekibi oluşturmuş olmasına rağmen Başmüftülüğün vazifesi zor. Şu andaki Başmüftülük idaresi, mensup olduğu dinle en az ilgilenen Müslüman topluluğu temsil etmektedir. Hatta Balkanlar'da dinî bakımdan en geride olduğunu söyleyebilirim. Bu aşamada din altın tabak içinde sunulsa, başarı yine az olacak. Biraz sabır daha gerekiyor. İmanımdan hareketle inanıyor ve his-

sediyorum ki, durumlar değişecek ve Müslümanlar yeniden hak dine dönecek. İyi Müslümanlar sayesinde topluluğumuzu imanla tanıştıracağımıza inanıyorum, lâkin dinî tahsil görmüş olan herkesi, özellikle de bilgi sahibi olup halkın saygısını kazananları burada tutmanın, korumanın yollarını aramalıyız. Hatta isterse, bazı imamlar olmasın; saygınlığı olmayan, sözü dinlenmeyen, irşat edemeyen, doğru dürüst hutbe okuyamayan, dinî kurslar düzenlemeyen, kendilerini dine adamayan, tutumları, giyim kuşamları düzgün olmayan, örnek aile kurmayan, tembellik yapan imamlara ihtiyaç yok. Sadece cenaze ve mevlit ile uğraşan, onları bile düzgün yapamayanların ne faydası var? Bu arada ifade edeyim ki, cenaze ve mevlitler, insanların dine karşı düşüncelerini değiştirmek için imamlara en iyi fırstaları sunmaktadır.

▶ *Muhterem Hocam, zât-ı âlîniz, bugünkü ve geçmiş başmüftüler ile Yüksek İslâm Şurası başkanlarını bir araya getiren Dinî Önderler Kurulu üyesi, devamlı da çalışmalarına katılmaktasınız. Müslümanlar Diyanetinin böyle bir yapıya sahip olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Dinî Önderler Kurulu, Müslümanlar Diyanetinin önemli bir biridir. Müslüman topluluğumuzun birliğini sağlamakta ve dinî kurumumuzca alınan kararlara ağırlık katmaktadır. Diğer dinî topluluklarda veya Müslüman teşkilâtlarında böyle bir yapının olup olmadığını bilemiyorum, ama böyle bir fikri veren ileriyi gören bir Müslümanmış. Kurulumuzun, Müslümanlar Diyanetinin dayanabileceği bir yapı olacağı ve gelecekte kendi çıkarlarını gerçekleştirmek isteyen çevrelerden etkilenmeyeceği ümidini taşımaktayım.

▶ *Son 25'i yılı aşkın zamandır Bulgaristan Müslümanlarının din eğitimiyle alâkadarsınız. Bu zaman zarfında Müslümanlar daha dindar olabildi mi?*

Eğitimli hocaların sayısı daha az olmasına rağmen, önceki nesiller dinleri hakkında daha fazla bilgiye sahipti ve daha fazla ibadet ederlerdi. Anam ve ninem okur yazar değildi, ama Sübhâneke ve Fâtihayı bana onlar öğretti. Bugün herkes okuyabiliyor, fakat dinimizin emirlerini öğrenenler çok az. Kur'ân-ı Kerim öğrendiğim ilk yıllarda en iyi arkadaşıma dinimiz hakkında bir şey söylemeye çalıştığımda öfkeli bir şekilde kalkıp masayı terk etmişti, 15 sene ortalıkta yoktu. Daha sonra bu en yakın çocukluk arkadaşım beni arayıp dinle ilgili bilgiler ister oldu. Bulgaristan Müslümanları değişmeye başladı, dinlerine karşı yaklaşımları daha iyi, bilgi için sıkça internete başvuruyorlar. Dinin ve dinsizliğin değerinin farkına varmaya başlıyorlar. Pekçok Müslüman genç inancı konusunda bilgileniyor ve bilgi sahibi oluyor. Hem de bu hususu pek öne çıkarmıyorlar, hatta azımsanmayacak sayıda camiye gelemeyenler var, ancak yetkin imamlarla daha iyi bir teşkilâtlanma sonucunda bu gençeler ibadetlerini yerine getirme potansiyeline sahip.

▶ *Kıymetli Hocam, geleceğin imamlarını yetiştiren ve devamlı cemaatin arasında olan bir kimse olarak Bulgaristan Müslümanlarının en ciddî sorunları nelerdir?*

Bulgaristan Müslümanlarının sorunları aynı zamanda bütün Bulgaristan halkının sorunlarıdır. Bunların başında inançsızlık gelmektedir. Bu ise ümitsizliği doğurmaktadır. Önceki kavimler gibi, Bulgaristan Müslümanları da din yolundan epey ayrıldı. Önceki kavimler, peygamberler gönderilmek suretiyle doğru yola yönlendirilme bahtiyarlığına ermişlerdi, fakat bu fırsat artık kaçtı. Tek bir çözüm yolu var, o da İslâm yoluna dönmek. Kendimizi orada bulacağız, başka seçeneğimiz yok. O yüzden insanlar dinlerine dönecek! Dileğim, insanların gruplar hâlinde dine girdikleri, kendisine hamdettikleri ve daha önce doğru kararı vermemenin pişmanlığını duydukları günlere Allah bu fakiri de şahit kılsın!

▶ *Efendim, Ustina İmam Kursunda eğitim hizmetleriyle uğraşarak iyi bir "hoca" örneği vermektesiniz. Bu kursumuzun bir ara kapanıp da yeniden açılışı ve orada yürüttüğünüz çalışmalarla ilgili biraz bilgi verseniz.*

Ustina köyündeki İmam Kursu yeniden faaliyete sekiz sene önce başladı. İmam sayısının azaldığı bir durumda Başmüftülüğe ait önemli bir adam yetiştirme merkezinin kapalı durması doğru değildi. Aslında kurs, bin bir yalvarıp yakarma sonucunda 2002'de açılmış ve üç buçuk sene sonra çalışmalar durmuştu. 2009 senesinde Ustina köyünden geçerken kursa uğramaya karar verdim ve metruk bir hâlde olduğunu gördüm. O zaman, Allah'ın izniyle, kursu açmayı ahdettim, birtakım girişimlerde bulundum, idaremizin yardımına başvurdum ve gereken desteği gördüm. Artık 150 imam yetiştirmiş bulunmaktayız ki, aralarında imamlık görevlerini başarıyla yürütenler var, bu da kursumuzun otoritesini yükseltti. Bu seneler içerisinde idare etmekte olduğumuz bir senelik imam yetiştirme kursunun yanısıra merkezimizde birçok etkinlik yapıldı: imamlara birer veya ikişer aylık hizmetiçi eğitim kursları, vaizlere, Kur'ân kursu hocalarına, hac görevlilerine, kadın, genç ve çocuklara yönelik seminerler, Osmanlıca kursları gibi. Binamızın tadilâtı ve devamlı bakımı, hoş ortam ve temiz havası, sakinlik, derenin şırıltısı, sıcak ve samimî ilgimiz merkezimizi farklı etkinlikler için arzu edilen bir mekân hâline getirdi. Bununla beraber fizikî altyapımızı; yurdumuzun ve eğitim birimlerimizin eskimiş donanımını ve spor imkânlarını biraz daha iyileştirme düşüncelerimiz var.

▶ *Değerli Hocam, bizimle paylaştıklarınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyor ve İslâm adına yaptığınız hizmette başarılar diyoruz.*

Ben teşekkür ederim, efendim. Müslüman dinî önderlerin başarısının anahtarı sabır, adanmak ve hizmette samimî örnek olmaktır. Bu fakiri, bir gönlün daha iman ile dolup taşarak manevî huzur bulması ve bu topraklarda adının anılmasına vesile kılması Allah'tan niyazımdır.

EN HAYIRLI GÖZLÜK

RAHİM RAHİMOV
VARNA BÖLGE VAİZİ

Her geçen gün yenilenen fakat bir o kadar da yaşlanan bu dünyayı metaforik olarak ifade edecek olursak, ne tür gözlüklerle seyrettiğimiz her birimizin ayrı olarak inisiyatifine kalmış bir meseledir. Hangi asırda yaşarsak yaşayalım hayata mümince nasıl bakılacağını bizlere hayat rehberimiz Kur'ân ve onun canlı bir uygulaması olan Kutlu Nebi (aleyhisselam) bildirmiştir. Bu iki temel kaynağı baz aldığımızda Müslümanlar olarak zihnimizi, sesimizi, envai çeşit spor ve hareketleri icra edebilmek için vücüdumuzu geliştirdiğimiz ve eğittiğimiz gibi, gözümüzü de eğitmemiz gerektiği prensibine ulaşmaktayız. Fakat bu eğitim dünya hayatını aşan ve sonuçları ahirete sarkan bir eğitimdir. Göz eğitimi ile ahirete yatırım yapma gibi bir artımız vardır. Göz, el-Bedî olanın eşsiz ve benzerinin yapılmasından âciz kalınan fevkalade bir eserdir. Öyleyse bu eserin mevzumuzla bağlantılı niteliklerinden birkaçına değinerek vermek istediğimiz mesajı kısaca işlemeye çalışalım.

Şu bir hakikattir ki gözün gördüğü herşey bilinçaltında gizlenmektedir. Bilinçaltı ise zihnimizin bir özelliğidir. Öyleyse göz ile zihin arasında bir irtibat söz konusu demektir. Göz zihnin kapısıdır. Gözden giren herşey ister iyi isterse kötü olsun zihinde depolanmaktadır. Zihnimizde yer alan suretlere göre düşüncelerimiz şekillenir, hayat tarzımız değişime uğrayabilir. Bu sebeple eğer fıtratımıza uygun ve güzel düşüncelere sahip olmak istiyorsak, gözlerimizi ne yöne çevireceğimize çok dikkat etmeliyiz. Mümin kişi, hangi çağda ve coğrafyada yaşarsa yaşasın, hayata takva gözlüğü ile bakar diyerek evrensel bir gözlüğe sahip olabiliriz.

Bu gözlüğün kıymetini ise yalnız Allah'a ve ahiret gününe iman eden bahtiyarlar bilebilirler. Öte yandan yaz aylarında güneşin her yeri kavurduğu zamanlarda gözlerin zarar görmemesi için genelde rengi siyah olan güneş gözlükleri takılır. Takva gözlüğünün ise belirli bir rengi yoktur. Bu gözlük sadece yaz aylarında değil, kış aylarında da takılır. Kısacası takva gözlüğü mevsimi olmayan, her mevsim takılan bir gözlüktür. Kimileri güneş gözlüklerini şık görünmek ve dikkatleri üzerine çekmek için takar. Lâkin takva gözlüğü ne şık görünmek için ne de dikkatleri çekmek için takılır. O sadece bizleri imtihana tabi tutan, bizleri mükerrem varlıklar olarak var eden ve türlü nimetlerle merzuk kılan Yüce Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için takılır. Bu gözlük, dışarıda caddelerde yürürken, bilgisayar başında internette dolaşırken dahi takılan manevî bir gözlüktür. Bu öyle bir gözlüktür ki, faydaları bizlere sadece dünya hayatında değil, öteki âlemde de dokunacaktır.

Önceki satırlarda göz ile zihin arasında mevcut bir bağlantıdan bahsettik. Dolayısıyla takva gözlüğünü takarak bir taraftan gözlerimizi eğitirken, diğer taraftan zihnimizi de kötü görüntülerden korumuş olacağız. Müslüman hayata bu gözlükle bakar, hayatı bu gözlükle seyreder ve inceler. Ne mutlu takva gözlüğünü her mevsim takanlara!

ÂDÂB-I MUÂŞERET EKSİKLİĞİ VE TEKRAR ÖZÜMÜZE DÖNMEK

NAZMİYE ARİFOVA EĞİTİM DAİRESİ UZMANI

Rasûlüllah Efendimiz (s.a.s.) hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur:

"Sizin en hayırlınız huyu, ahlâkı en güzel olanınızdır."

Günlük munasebetlerimizde maalesef dinimize ve Müslüman kimliğimize uygun olmayan tavır ve davranışlarla karşılaşabiliyoruz ve üzüntüyle "Evet, öyle!" diyerek bu durumu kabullenmiş durumdayız. Komünizm rejiminin hedeflerinden biri de kimliğimizi silmek, kendine benzetmekti. Ve hedefe ulaşıldı... İş o kadar iyi bitirilmiş ve biz o kadar uzun zaman özümüzden uzak kalmışız ki, kendimizi tanıyamaz hâle geldik. Devamlı bir özlemle ve derin bir hüzünle "Nerde o eskilerdeki edep ve insanlar arası münasebetlerdeki o güzel davranışlar?!" diye konuşurken bulabiliyoruz kendimizi. Bu durum, normal bir hâlmiş gibi, tahammül etmeye mecbur hissetmekteyiz kendimizi, değiş(tir)meye gücümüz yok diye düşünmekteyiz. Oysa bilgiyle herşey değişir...

Ya o özlem duyduğumuz "eskilerin edebi", "âdâb-ı muâşeret" nedir?

Sözlükte "İyi terbiye, nazik ve kibar olmak, usluluk, zariflik" mânâları vardır edebin. Âdâb, edebin çoğuludur. Muaşeret ise, "birlikte yaşayan kişilerin iyi geçinmesi" demektir. Dolayısıyla âdâb-ı muâşeret, "Bir arada yaşayan insanların iyi ilişkiler içinde olmaları, birbirlerine nazik, kibar davranmalarını sağlayan bilgilerdir." Âdâb-ı muâşerete halk arasında kısaca "görgü kuralları" da denir. Bu hususta toplumda "görgülü, görgüsüz" ifadeleri kullanılır. Birincisi, ince, zarif, kibar, yerine göre konuşan ve davranan kişi için; diğeri, kaba, toy, usûlsüz ve yersiz konuşan ve davranan kişi için kullanılır.

Herşeyden önce unutmamamız gereken şey, bütün kusur ve eksiklerimize rağmen, elhamdulillâh, biz Müslümanız ve kimliğimiz, özümüz buna dayanmaktadır. Biz, özümüze uygun bir şekilde tavır ve davranış sergilemeliyiz, hayat tarzımız Müslüman kimliğimize göre olmalıdır. Bize bunu sağlayacak bilgilere ulaşmak çok zor değil, yeter ki araştıralım, öğrenelim.

Edep dediğimiz şey bütün hayatımızı kuşatmaktadır. Düzgün bir hayat yaşamak için öğrenmemiz gereken kuralların bazıları şunlardır: Allah ve Peygamber sevgisi ve bütün davranışlarımıza yansıması, selâmlaşmak gibi iletişim kurallarına uymak, ana-babaya karşı saygı, sıla-i rahim yani akraba ziyareti, uyku, misafirlik, yemek âdâbı, Müslümanlar arası ilişkiler, Allah'ın yarattıklarına karşı merhametli olmak, yalandan sakınmak, komşularımıza iyi davranmak, Müslüman toplumuna ve vatanımıza karşı tutumumuz, hayvanlara ve çevreye karşı tutumumuz.

Bu husustaki güzel değerlerimizi, edep kurallarımızı öğrenmek, öğretmek ve uygulamak son derece

önemli, bu konuda erteleme olmaz. Özellikle ailelnin bu hususta hassasiyetleri çok önemli, çünkü çocuklar anne-babaların davranışlarını rol model almaktadır. Hem kendimiz hem de çocuklarımız için, çevremiz ne olursa olsun, davranışlarımız yadırgansa bile, biz değerlerimizi ısrarla ve güzel bir teşvikle genç nesillere aşılamalıyız. Aksi takdirde Rasûlüllah (s.a.s.)'in şu uyarısına muhatap oluruz: *"Kim bir kavme, topluluğa benzemeye çalışırsa, o onlardandır."*

Gayr-ı müslimlere veya fâsıklara benzeme ve onların nefsanî hayat tarzlarını taklit etme hastalığı, imanı tehlikeye atan hususlardan biridir. İman temelindeki çözülmelerin, fikrî ve ahlâkî yozlaşmaların birçoğu bu tür taklitlerle başlar.

Müslüman olarak kimliğimiz herşeyden önce gelir. Kimliğimiz, sahip olduğumuz inanca, değerlere, ahlâka göre şekillenir. Bu açıdan Efendimiz (s.a.s.) ahlâkın bu kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Hatta dinimizde ahlâk namazdan da ileri gelir; *en hayırlınız edebi, yani huyu, ahlâkı en güzel olanınızdır demesi boşuna değil Peygamberimizin.*

Bunun için ailede çocuklarımıza karşı ve aile fertlerimizle hâl ve hareketlerimize dikkat etmeliyiz, güzel ahlâkımız toplum içindeki tutumlarımıza da yansımalıdır. „Eskiden" Müslüman hâl ve hareketlerinden belli oluyordu, bu da özünden kaynaklanıyordu. Bizim de artık özümüze dönme zamanı gelmiştir. Özümüzü şekillendirecek ve besleyecek kaynaklarımız ise Kur'ân ve Efendimiz (s.a.s.)'in sünnetidir.

Bu iki kaynağımızla ilişkimiz kuvvetli olmalıdır. O yüzden çocuklarımızı Kur'ân kursuna, İmam Hatip Lisesine ve Yüksek İslâm Enstitüsüne göndermeliyiz. Orada dinlerini ve dinimizin güzel değerlerini, kıtlığını yaşadığımız edebi öğrenme fırsatını bulacaklar. Biz de bu yönde kendimizi geliştirmeli ve bilgi edinmeliyiz.

YATTIĞIMIZ YER NÛR OLSUN!

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَفِي لِسَانِي نُورًا
وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا, اللَّهُمَّ وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا وَمِنْ تَحْتِي نُورًا
وَاجْعَلْ أَمَامِي نُورًا وَمِنْ خَلْفِي نُورًا, اللَّهُمَّ وَأَعْظِمْ لِي نُورًا!

Allâhümme'c'al fî kalbî nûran ve fî basarî nûran ve fî sem'î nûran ve fî lisânî nûran ve an yemînî nûran ve an yesarî nûran! Allâhümme vec'al min fevkî nûran ve min tahtî nûran, vec'al emâmî nûran ve min halfî nûran! Allâhümme ve a'zim lî nûran!

"Allahım! Kalbime bir nûr, gözüme bir nûr, kulağıma bir nûr, dilime bir nûr ver; sağımdan bir nûr, solumdan bir nûr ver!

Allahım! Üstümden bir nûr, altımdan bir nûr ver; önüme bir nûr, arkamdan bir nûr lütfet!

Allahım! Bana büyük bir nûr ihsân eyle!"

Nûr nedir?

Nûr; zulmetin, karanlığın tersidir. Derin Kur'ânî mânâ taşıyan bir kavramdır. O yüzden "insanların önünü aydınlatıp doğru ve gerçek olanı görmelerini, hak ile bâtılı, hayır ile şerri ayırt etmelerini sağlayan mânevî ve ilâhî ışık" olarak tarif edilmiştir.

Nûr, Allah'ın kitabı Kur'ân'dır. ***"Size Allah'tan hakikî bir nûr ve apaçık bir kitap gelmiştir."*** (el-Mâide, 5/15) ayeti bunu açıkça gösterir. Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in surelerinden biri Nûr adını taşır.

Nûr, Allah'ın isimlerinden biridir. ***"Allah, göklerin ve yerin nûrudur..."*** (en-Nûr, 24/35)

Abdest nûrlandırır. Hem dünyada yüzümüzü ağartır, hem de ahirette. Kıyamet gününde Müslümanları diğerlerinden ayıracak olan birtakım işaretler olacaktır. Abdestin eseri olan nûr da müminlerin ayaklarında parlayacaktır.

"Namaz nûrdur..." buyurdu Sevgili Peygamberimiz. O, bizim yolumuzu aydınlatır, gözümüzü açar. Doğruyu ve yanlışı fark etmemize yardımcı olur. O yüzden her gün en azından beş defa nûrlanır; kalbimizi, gözümüzü ve yüzümüzü cilâlarız.

Hasan Basrî'nin tabiriyle "Nûr, seherlerde Rahmân olan Allah ile başbaşa kalma esnasında giyilen bir elbisedir." O yüzden seher vaktinde istiğfar, zikir ve dua ile kalplerini diriltenlerin yüzleri güzel ve nurlu olur.

Nûr ve nâr aynı köktendir. Her ikisi de yakar. Ancak birincisi âşıkın maşuku yakması, diğeri ise ateşin odunu yakması gibidir. Onun için tam bir samimiyetle tövbe edip hayatımızı ibadet ve dua ile geçirerek Allah'ın lütfuna mazhar olan müminler arasına girmekle Peygamber Efendimizin etrafında Kevser havuzunun yakınında bulunacaklardan olalım. Zira ***"Onların nûrları önlerinde ve sağlarında koşacak, 'Ey Rabbimiz, diyecekler, bizim nûrumuzu tamamla, bizi yarlığa. Şüphesiz ki Sen herşeye hakkıyla kâdirsin."*** (et-Tahrîm, 66/8).

MEHMED FİKRİ (1908-1941)

İTÂATSİZLİK

Bozulmadık neremiz kaldı bilmem; fakat, ahlâkımız pek çok bozuldu. Son senelerde ölüp giden bir çok fazîletler gibi hürmet ve itâatin de ağızlarda adı kaldı. Hakîkatte, büyük, küçük kimdir bilen, sıra saygı güden yoktur. Saygısızlık moda oldu.

Baba, ağzını bir karış açmış da vire bağırıyor: "Bu bizim Ahmed de insan değil, köpek!.. Hattâ köpekten de aşağı... Köpek, hiç olmazsa sâhibini tanır... "Kuçu, kuçu!" diye seslenildiği zamân davete icâbet eder, "Hü, hü!.." diye haykırıldığı vakit yaptığından vazgeçer... Fakat, bu bizim çocukta eşek damarı mı vardır, nedir bilmem!.. Bir şeyi "Yap!" desen yapmaz; "Yapma!" dersen inadına yapar. Bu kadar da aksilik, bu kadar da saygısızlık, diklik olur mu? Aklı mı yok... Fikri mi kısa... Nesi noksandır bilmem? Baba, kimdir? İtâat nedir? Öğretemedim gitti... Azman, kalın kafalı birisi... Dünyada akıllı varsa da yoksa da kendisi... Hep, her zaman, her işte kendini dinliyor. Köpeğin bâri aklı erse... Yaptığı işlere bakıp bakıp da çıldıracağım geliyor. Aman, yâ Rabbî, şu divâneye biraz akıl ver, fikir ver, izân ver!.. Ver de ana nedir, baba kimdir, büyük, küçük ne demek anlasın!"

Ananın kızından şikâyeti de bundan aşağı değildir. O da her zaman ağlanıp duruyor: "Aman bu bizim Ayşe'den aman!.. Bıktım, usandım artık... Ne sözden anlar, ne de sazdan... İşin yoksa sabahtan akşama kadar söylen, dur... O yine kendi kafacığını dinler. Ne ana tanır, ne de baba bilir. Hürmetten, itâatten haberi bile yok! Allah biliyor ya, ben bu yaşta iken hiç de böyle değildim. Kör olası kime benziyor bilmem? Anamı dinleyeceğim de gönlü olacak, bana hayırlı duâlar edecek diye korkuyor. Babasını dinlerse, sanki, kıyâmet kopacak... Ne günlere, ne fenâ zamanlara kalmışız yâ Rabbî!.. Büyük, küçük bilen yok, hatır, gönül güden yok... Sıra, saygı unutuldu, küçük, büyüğü tanımıyor, ana, baba bilinmiyor... Âhir zamân!.."

Hürmetsizlikten, itâatsizlikten canı yanarak haklı haklı ağlayan, sızlanan ve dert yanan yalnız ana ve baba değil muallim de yanık yanık şikâyet ediyor: "Oh, yâ Rabbî... Bıktım, bıktım, artık yâ Rabbî!.. Bu merâm anlamaz, insan dinlemez, haşarı ve yaramaz çocuklardan bıktım, bıktım... Ne "Sus!" dersen susarlar, ne de "Otur!" dersen otururlar. Kuzuların çobanlarını saydıkları kadar beni saymazlar. Muallim nedir, talebe nedir, şu terbiyesizlere anlatamadım ve anlatamayacağım vesselâm... Hürmet nedir, itâat nedir, bilmezler. "Çocuklar, uslu oturunuz, derslerinize çalışınız!" diye nasîhat ede ede çeneciklerim yoruldu, aşındı. Fakat, kim okur, kim dinler? Tesîri yok... Haydi tekdîr edeyim. Aldıran yok ki... Bin tekdîre bir metelik vermezler. Diyeceksiniz dayak, babam, dayak... Bak, o zaman dinlemeyecekler mi? Doğru, hep gene cennetten çıkma, hep gene dayak... Fakat, aksiliğe bakınız ki o da yasak!.. Anladık, be kuzum, anladık. İnsan dövülmez. Fakat, artık eşeklere de mi dayak atılmayacak?"

Evlerden, mekteplerden dinlediğimiz bu acı şikâyetler pek açık olarak gösteriyor ki bizde hürmet ve itâatten iz kalmamıştır. Kendi öz anasını dinlemeyen kızdan kaynana-

lar ve kendi babasını adam yerine saymayan oğuldan başka ihtiyarlar varsın hürmet ve itâat bekleyedursunlar... Görebilirlerse aşk olsun!..

Dert, büyüktür. Şecere-i itâat (saygı ağacı) kökünden kurumuştur. Oğlundan ağlanan babaya, kızından sızlanan anaya ve talebesinden yanık yanık şikâyet eden muallime şimdi ben de şunları sorayım:

"Anladık, anladık: Oğlunuz sizi dinlemiyor, kızınız size karşı gidiyor. Talebeniz merâm anlamıyor, nasîhat dinlemiyor... Anladık, anladık: Büyük, küçük bilen yok, ana, baba, muallim nedir sayan yok! Hürmet, çoktan unutulmuş; itâat, büsbütün kalkmış... İşler, artık gittikçe sarpa sarıyor. Fakat, ey müştekîler, ey ana ve babalar, ey saygısızlığın ayakları altında kıvranan muallim efendiler... Size hürmet ve itâat etmediklerini dünyalara duyurduğunuz o çocuklar, Allah'a hürmet ve itâat ediyor mu? Onlar Peygamberini tanıyor mu? Namaz kılıyor mu, oruç tutuyor mu, caminin kapısı nereden açıldığını biliyor mu? Neden hiç buradan bahsetmiyorsunuz?

Onları bir tarafa bırakalım... Çünkü; siz de itirâf ediyorusunuz ki onlar, hürmetsiz ve itâatsiz mahlûklar... Büyük, küçük nedir bilmiyorlar. Fakat, ey dert yanan dertli ana ve babalar, ey talebenin yaramazlığından şikâyet eden muallimler; siz, kendiniz, büyük ve küçük tanıyor musunuz? Sizde, o rûhuna rahmet okuduğunuz, itâatten bir nebzecik var mıdır? Siz, o çocuklardan büyük olduğunuz gibi Allah ve Peygamberi de sizden büyük, hem de hiç kıyas kabul etmeyecek kadar büyük değil midir? Neden bir saatte bin defa Allah'a karşı gidiyor ve Peygambere muhâlefet ediyorsunuz? Sizin Allah ve Rasûlüne karşı isyânınız, o çocukların size karşı itâatsizliklerinden kat kat büyük ve çok değil midir? Siz, büyük küçük kimdir; hürmet ve itâat nedir biliyorsunuz da neden Allah'a itâatiniz, Peygambere hürmetiniz yok? Kendiniz, kendi hatâ ve isyânlarınızla gölgesinde dinlenmek istediğiniz şecere-i hürmet ve itâati tâ kökünden kesip atıyorsunuz da sonra bir de hiç utanıp sıkılmadan "Hürmet yok... İtâat yok!" diye kıyâmetler koparıyorsunuz!

Evet, hürmet yok, itâat yok... Yok, çünkü, şecere-i itâatin kökleri kesilmiş, kâşâne-i itâatin (saygı konağının) temelleri yıkılmış... Hiç, köksüz ağaç ve temelsiz bina durur mu? İtâatin kökü, temeli Allah'a itâat ve Peygambere itâattir. Bu ikiye itâat yok ki ana ve babaya karşı itâat; hocaya ve diğer büyüklere karşı hürmet, saygı bulunsun!..

Ve etîullâhe ve rasûlehû in küntüm mü'minîn! [**Ve eğer inanmışsanız, müminseniz, Allah'a ve ve Peygamberine itâat ediniz!**]

Yazı, Medeniyet gazetesi, 4. 11. 1938, sayı 167, sayfa 1'de yayınlanmıştır.

ŞİDDETE HAYIR!

HALİL HOCOV İRŞAD DAİRESİ BAŞKANI

Son dönemlerde insanlar birçok sosyal soruna çare aramaktadır, bunlardan biri de şiddettir. Evde, işyerinde, okulda, sokakta şiddetin varlığından haberdar olamayan insan nerdeyse kalmadı. Aslında şiddet insanın olduğu her yerde görülebilmektedir. İster fizikî, ister psikolojik olsun şiddet tehlikeli, insan kişiliği ve psikolojisine verdiği zararlar da yıkıcıdır. Şiddet uygulamaya iten sebepler çok çeşitli olabilir, ancak konunun uzmanları ilk sıralarda şunları saymaktadır: Kişinin aile içi şiddete maruz kalmış olması, aşağılık duygusuna sahip olması, işsizlik, iletişim özelliklerinin olmayışı, zayıf dindarlık, aklî zaaflar vs.

İslâm, inançlı kimselerin öfkeli ve güçlü anlarında, zenginlik, parti, soy ve ırk mensubiyeti gibi sosyal statülerinden hareketle şiddete yönelmelerinin önüne geçmek için kendilerini engelleme veya başkalarını durdurma konusunda sergilenmesi gereken tutumlar ve önüne geçme yolları ile ilgili modeller vermiştir. İsrailoğulları ile Firavun, Firavun ile eşi, Hazreti Yusuf ve kardeşleri, Hâbil ile Kâbil, Hazreti Süleyman ile Belkıs, Hazreti Eyyub ile eşi ve benzeri örnekler arasındaki ilişkilere Kur'ân-ı Kerim'de insan davranış modelleri olarak değinilmiştir.

Öfke esnasında şiddeti bertaraf etmek için oturma, abdest alıp istiğfar etme tavsiye dilmiştir. Şiddete maruz kalabileceklerin ise nazik olması ve güzel konuşması öğütlenmiştir. Bir hadislerinde Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: *"Allah rıfk sahibidir, her hususta rıfkı, nazik olanı sever. Allah her hususta rıfkla, yumuşaklıkla muamele edilmesini sever. Şiddete karşı vermediği şeyi rıfka karşı verir."*

Şiddet haramdır, zulmedenlere kısas cezası öngörülmüştür. Şeriat, yüze vurmayı, çocuk ve kadınları dövmeyi, hayvanları hedef olarak kullanmayı, mal ve şerefe yapılacak her türlü saldırıyı yasaklamıştır. Peygamberimiz bir hadis-i şerifte *"Canını, malını ve namusunu korurken öldürülen şehittir."* buyurmuştur. Bu, toplumun şiddetin her türlüsüne karşı direnerek boğuşan ve atmaya çalışan bağışıklık sistemidir. Allah Teâlâ şiddeti ve şiddete meyleden zalimleri sevmez ve bizleri, savaşta bile olsa, zulmetmemeye çağırmaktadır. ***"Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın, fakat aşırılığa sapmayın; Allah aşırılığa sapanları sevmez."*** (el-Bakara, 2/190)

اللهم إني أعوذ بك من
قلب لا يخشع، ومن دعاء لا يسمع،
ومن نفس لا تشبع، ومن علم لا ينفع،
اللهم إني أعوذ بك من هؤلاء الأربع.

DOÇ. DR. MUSTAFA CANLI
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ

Abdullah b. Amr (r.a.)'tan rivâyet edildiğine göre, Allah Rasûlü (s.a.s.) şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Huşû duymayan kalpten, kabul edilmeyen duadan, doymayan nefisten ve fayda vermeyen ilimden sana sığınırım. Bu dört şeyden sana sığınırım!" (Tirmizî, Deavât, 68)

İLİM-İRFÂN SÂHİBİ OLMAK

Yukarıda geçen serlevhâ hadisimizde Sevgili Peygamberimiz, *dört şeyden* Allah'a sığınmaktadır. Allah'a sığındığı bu dört şeyden biri de *faydasız ilimdir.*

Günümüz Müslümanlarının birçoğunun karşı karşıya kaldığı en önemli meselelerden biri, faydasız ilmin peşinden gidip irfândan yoksun bir bilgi/ilim inşâ etmeye çalışmalarıdır. İnsan, günlük yaşantısında birçok bilgi ile karşılaşır, birçok bilgiyi öğrenir, birçok bilgiyi zihnine yerleştirir. Acaba bu bilgilerin ne kadarı lüzumlu, ne kadarı da dünya ve ahirette hiçbir faydası olmayan bilgidir? Bu bilgilerin ne kadarı insanı irfân boyutuna taşımaktadır? Bütün bu hususlar, büyük bir soru işareti olarak karşımızda durmaktadır.

Eğitim sistemimizde de benzer bir problem söz konusudur. Acaba okullarda verilen bilgilerin ne kadarı faydalıdır veya faydalı olarak görülüp de öğrencilere verilen bilgilerin ne kadarı onları hikmet ve irfâna sevk etmektedir? Üzülerek ifade edelim ki okullarımızda icra edilen eğitim-öğretim işi, genelde bilgi/ilim merkezli olup salt bilgi yüklemesi yapılmakta, ağırlıklı olarak işin *öğretim* kısmı üzerinde durulmaktadır. *Eğitim* kısmı sadece tabelalarda kalmakta, işin terbiye,

edep, hikmet ve irfân boyutu ihmal edilmektedir. Hoş, öğretimin ne kadar kaliteli verildiği de tartışmalıdır!

Böyle olunca neticede eğitim kurumlarımızdan umumiyetle irfândan yoksun, aşk ve muhabbetten uzak, kuru bilgi sâhibi insanlar yetişmektedir. Bu şekilde yetişen insanların vatana, millete, din-i mübîne fayda sağlaması nasıl düşünülebilir?

Hâlbuki *ilim, ekseriyetle eşyanın bilgisini zihne nakletmekten ibârettir.* Bir İslâm âliminin dediği gibi; bir ambarda üst üste eşya yığmak gibi bilgileri zihinde istiflemek, onların ziyân edilmesinden başka bir şey değildir. Bilgileri üst üste istiflemek, kişiyi gerçek huzur ve saâdete kavuşturmaz.

Bilgi, hikmet nûrlarıyla bezenirse değer kazanır ve insanı mutlu kılar ki, bu da bilginin irfân boyutudur. Bir başka deyişle, gerçek anlamda bir kemâlât elde edilebilmesi için ilimden irfâna bir intikâl söz konusu olmalıdır.

İlim, ilk adımdır. Sonrası irfân olmalıdır. Bu ikisi biri diğerinden üstün değildir. İnsan-ı kâmil olma yoluna giren her müminin, bunların her ikisine de ihtiyacı vardır.

Bu mânada *ilim ve irfân kuşun iki kanadı gibidir.* Eğer bunlardan biri eksik olursa, yeryüzünde fesât ortaya çıkar. *İlim eksik olursa*, cehâlet kol gezer. Bâtınîlik düşüncesi yeşerir. Bir takım sapık düşünceler, hurafeler birey ve toplumlarda tesirini göstermeye başlar. Toplum içerisinde şeriattan uzak ama hakikate erme iddiasında bulunan insanlar baş gösterir. Bütün bunlar, toplumun fesâda uğramasına sebep olur.

İrfân eksik olursa; "Ben bilirim, ben bilgiliyim" havasında olduğu için en başta insanların enâniyet duyguları kabarır. Terbiye, edep gibi kavramlar bir kenara itilir. Ortada kuru bir ilim iddiası kalır. İrfân boyutu eksik olduğu için insanlar arasında *iddia, münakaşa, tartışma* gibi insanı içten içe eriten hastalıklar çoğalır. İnsanlar, çok bilgili olduklarını iddia ettikleri konuları, nezâket ve nezâhet içerisinde ele alamazlar.

Bu bakımdan ilmin, bilginin yanısıra irfân ile donanmak gerekmektedir. Çünkü *irfân, imanda derinleşmedir. İrfân güzel ahlâktır, edep ve hayâdır.*

İrfân, tefekkürdür. İrfân kendini bilmektir. Bir mütefekkirin dediği gibi irfânın ilk adımı, kendini tanımaktır. Kendini bilen, kendini tanıyan, Rabbini bilir ve Rabbini tanır.

Yunus'umuz bu hususu ne güzel dile getirir:

İlim ilim bilmekdir,
İlim kendin bilmekdir,
Sen kendini bilmezsin,
Yâ nice okumakdır.

İrfân estetiktir, irfân aşktır muhabbettir. Şâir Fuzûlî'nin ifadesiyle;

Aşk imiş her ne var âlemde,
İlm bir kîl u kâl imiş ancak…

İrfân sadece aşk gibi bir duygu değil, aynı zamanda aksiyondur, ameldir, tecrübedir. Cemil Meriç merhumun dediği gibi *irfân, kemâle açılan kapı, amelle taçlanan ilimdir.* Bu bakımdan *irfân, bildiklerini hayata yansıtmaktır.* Hayata yansımayan, hayata dokunmayan bir bilgi, kuru bir bilgidir, faydasız bir bilgidir. *İlim kâl ise irfân hâldir.*

İrfân medeniyettir. İslam Medeniyeti ilim ve irfân medeniyetidir. Marifet ve irfân, aynı kökten gelir. Onun için *irfân, marifettir*. Marifet de gerçek bilgidir. Bilginin künhüne vâkıf olmaktır.

İlim, Cenâb-ı Hakk'ın "ilim" sıfatının bir tecellîsi iken; irfân da "Hakîm" ism-i şerifinin tecellîlerinden biridir. Hüküm kökünden gelen ve Yüce Rabbimizin güzel isimlerinden biri olan "Hakîm" kelimesi; *hâkim, hüküm sâhibi, hükmünü yürüten* ve *yerinde iş yapan* mânalarına gelmektedir.

Öyleyse *irfân basîrettir, ferâsettir*. Bilgileri yerli yerinde kullanmaktır. Ta'lim yoluyla elde edilen bilgiler, irfân yoluyla yerinde kullanılır. Onun için eğitim öğretimde salt bilgilerin yanında ferâset, basiret ve siyâset gibi ilimlerin tahsîli mühimdir. Eskiden medreselerde şer'î ilimlerin yanında bu zikredilen ilimler de verilirmiş. Çünkü sadece kuru ilim öğrenmesi, talebeyi doğru yere götürmez. Böyle bir ilim, ona rehberlik etmekten uzaktır. *Talebenin edindiği ilmi açığa çıkaracak, onu faydalı hâle getirecek bir nûra ihtiyaç vardır ki o da irfândır.* Bu mânada *irfân, talebenin tahsil ettiği ilme işlevsellik katar.* Onda basiret ve ferâsetle o ilmi kullanma kabiliyetini geliştirir.

Öyleyse eğitimin hedefi, bir yandan her gün üzerine yeni bilgiler ekleyerek zihinleri bilgiyle donatırken, bir yandan da bu bilgileri Yüce Yaratıcının muradına uygun bir şekilde hayata yansıtarak gönülleri nûrlandırmak olmalıdır. Yani insanı ilim ve irfân sahibi bireyler hâline dönüştürmek olmalıdır.

Bu mânâda şayet okullarımızda ilim ve irfân sahibi nesiller yetiştirebilirsek, işte o zaman bu insanlar, gittikleri yerlerde etraflarına nûr saçacaklar, bilgileriyle, edepleriyle, örnek hâlleriyle insanları aydınlatacaklardır. Bu hâlleriyle insanlara rehber olacaklar, bilgi sahibi olmanın yanında; edep, irfân, hikmet, tevâzu, şefkat, muhabbet ve hürmet gibi fazîletlerle donatılmış olacaklardır.

Ne mutlu ilim ve irfân sahibi olabilenlere!

Rabbimiz, bizleri ve neslimizden gelenleri ilim ve irfân sâhibi olanlardan eylesin! Âmîn…

Şumnu'da Osmanlı Bakiyesi HAMAMLAR

MEHMET HASAN NÜVVÂB İHL ÖĞRETMENİ

Kozluk Mahallesinde Yeni Hamam

Hamam, suyun ısıtılması suretiyle insanların yıkanması için yapılmış bir tesistir. Hamamlara en fazla önem verenler Osmanlı Türkleri olmuş ve devletin sınırlarının ulaştığı her yerde irili ufaklı hamamlar inşa etmişlerdir. Zira İslâm dini ruh ve beden temizliğine çok önem verdiği için yapılan ibadetlerde müntesibi olan Müslümanlara temizliği şart koşmuştur. Bu anlayış çerçevesinde Şumnu'nun geçmişine baktığımızda, camilerin çoğalmasıyla şehirde hamamların da arttığını görmekteyiz.

Seyyahlardan Evliya Çelebi ve Hacı Kalfa, XVII. yüzyıl ortalarında Şumnu'da Eski Hamamı kastederek sadece bir hamam olduğunu söylemektedirler. XIX. yüzyıl başlarında Şumnu'ya gelen Fransız Dö Bokaj (Du Bocage) ise şöyle demektedir: "Bu şehirde [Şumnu'da] son derece fazla hamam var. Bunlar da bütün Doğuda olduğu gibi gibi buhar tesisiyle ısıtılmaktadır. Başlıca hamamlar ise bulunduğu sokağa adını veren Eski Hamam, Kozluk mahallesinde bulunan Yeni Hamam; Suntur Hamamı ve Çifte Hamam ki, bulundukları mahallelere isimlerini vermişlerdir. Şehri yaran küçük derenin yanında ise Debbâğhâne Hamamı bulunmaktadır." Fransız bilgin, öne çıkan ve büyük olan hamamları anlatırken o dönemde en güzel hamamlardan birinin Orta Hamam olduğunu söylemiştir. Möltke ise 1835-1837 yılları arasında Şumnu'ya geldiğinde hamamların kubbelerinin çokluğundan bahsetmektedir.

Bulgaristan bağımsızlığına kavuşuncaya kadar Osmanlı hamamlarını hiç ayırım yapılmadan bütün vatandaşlar kullanmıştır. Böylece hamamlar hem dinî, hem sıhhî, hem de sosyal bakımdan önemli bir yere sahip olmuşlardır.

1910 yıllarında Şumnu'da 7 hamam bulunmaktadır. Eski Hamam, Suntur Hamamı, Çifte Hamam, Orta Hamam, Yeni Hamam, Askerî Hastanenin iç kısmında bulunan hamam ve askerî kışlada bulunan hamam. Suntur, Yeni ve Çifte hamamlar 1980'li yıllara kadar halka açık olup hizmet etmişlerdir. Ayrıca şahıslara ait evlerde de iki özel hamam bulunmaktadır.

Hamamlar, Osmanlı'nın Rumeli'den çekilmesiyle sosyal hayattaki eski önemini kaybetmeye başlamış, daha sonra da kapatılarak harap olmalarına, akabinde yok edilmelerine zemin hazırlanmıştır. Bazı hamamların kullanılmaz duruma sokulduktan sonra parça parça yıkılıp yok edildiği görülmektedir. Hamamların ihmale uğramasında sosyal hayatın değişmesi, erkekler için olduğu kadar kadınlar için de günlük hayatta eski önemini kaybetmesinin büyük payı vardır. Günümüzde Şumnu şehrinde halka hizmet eden hamam kalmamıştır. Yarısı yıkılmış ve tarih sahnesinden silinmiştir. Kalanlar ise tarihe tanıklık etmekte, bitkin ve harap halde bulunmaktadır.

Bu girişten sonra bilgi edinebildiğimiz Şumnu hamamlarını kısaca tanıyalım:

1. ESKİ HAMAM

Şumnu'da bulunan en eski hamamdır. XVI. yüzyıl ortalarında inşa edilmiştir ve Eski mahalle veya Yahudi mahallesinde bulunmaktadır. 1920'li yıllara kadar halka hizmet etmeye devam etmiş ve 1949 yılında yıkılmıştır. 1908 doğumlu olan Beyti Hüseyinov hamamı satın alıp yıktırmıştır.

2. SUNTUR HAMAMI

1783 yılında inşa edildiği kabul edilmektedir. Hamam, Bedesten'e 1,50 m ve Ağa Camisine 30 metre mesafede bulunmaktadır. Hamamı inşa eden kişi, evlâtları olmadığından Müslümanlara vakfetmiştir. Kendine özel su kaynağına sahip olup vakıf hamamıdır. 1984 yılına kadar halkın hizmetine açıktır. Bu günlerde ise yıkılmış, yorgun, harap halde akıbetini beklemektedir.

3. ÇİFTE HAMAM

Şumnu Müzesinde bulunan belgelere baktığımızda 1751 yılında

inşa edildiği anlaşılmaktadır. Hacı Salih Beyin oğlu Selim Bey kurucusu olarak kabul edilmektedir. Hamam Kılâk mahallesinde bulunmaktadır. Erkeklere ayrı, kadınlara ayrı bölümleri olduğu için Çifte Hamam denmiştir. Her iki bölümü de gece-gündüz çalışmıştır. Hamam, belediyenin yeni yol yapımı projesi kapsamında yeni yerleşim yerleri yapılması sebebiyle yıkılmıştır.

4. ORTA HAMAM

1740 yılında inşa edildiği kabul edilmektedir. Hamam 4 kubbeli, 18 pencereli olup altı bölümden oluşur ve Saat Kulesi ile Bitpazarı arasında bulunmaktadır. Hamam hakkında genelde ışığı bol, sıcak, çok uygun ve insanlar arasında çok rağbet gördüğü söylenmektedir. Günümüzde harabe durumdadır.

5. YENI HAMAM

XVIII. yüzyılda inşa edildiği kabul edilmektedir. Kozluk mahallesi ve Bitpazarının batısında bulunmaktadır. 1905 yılında bir tamir yapılmış, hamamın yanına giyinme ve soyunma odaları eklenmiştir. 1960-1970 yıllarına kadar halka açık olup hizmet etmiştir.

6. ASKERÎ HASTANE HAMAMI

Şumnu'nun Keçi Bayırı denilen yerinde Sultan II. Mahmud 1837 yılında bir Askerî Hastane inşa ettirmiştir. Hastane yapımında hastaların temizlik sorunu ve tedavisi, hastanede çalışan personelin ihtiyaçları için özel hamam yapılmıştır. Erkek bölümü iki odalı, kadın bölümü ise birer odalıdır.

7. ASKERÎ KIŞLA HAMAMI

Kışlada bulunan askerlerin ihtiyaçları için özel yapılmıştır. Zaten bu tür hamamlar hemen hemen her kışlada bulunmaktadır.

8. DEBBÂĞHÂNE HAMAMI

Diğer bir ismi ise Dericiler Hamamı olan bu hamam, Bokluca (Poroyna) Deresinin yakınlarında olup dericilerin ihtiyaçları için kurulmuştur.

Bit Pazarı yakınlarında Suntur Hamamı

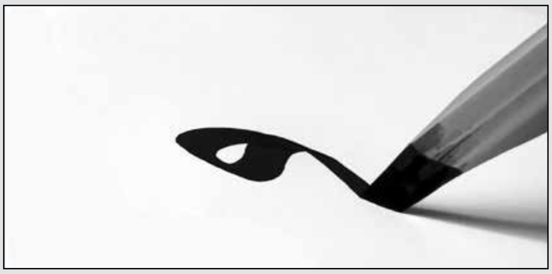

Kulak, Göz ve Gönül Sorumludur

Allah Teâlâ Hazretleri buyurur ki: "Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur." Bu ayet-i celîleden ne anlamalıyız?

Müslüman olarak Kur'ân-ı Kerim'i en iyi anlayan, açıklayan ve hayata geçiren zatın Rasûlüllah (s.a.s.) olduğuna inanıyoruz. Bu, Hazreti Ayşe'ye sorulan soruda açıkça beyan edilmiştir. Kendisine Peygamber Efendimizin ahlâkı sorulduğunda: *"Siz hiç Kur'ân okumaz mısınız? Onun ahlâkı Kur'ân'dı."* (Buhârî) cevabını vermiştir

Yukarıda zikredilen ayet-i kerime ile alâkalı Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmaktadır: *"Allah Teâlâ mutlaka ilmi kaldıracaktır." Bunu duyan ashâb: "Bu nasıl olacak, ya Rasûlâllah? Bizler devamlı Kur'ân'ı okuyoruz!" deyince Peygamberimiz cevaben: "Âlimleri almak suretiyle ilmi ortadan kaldırır. Âlim kalmayınca da cahiller bilmeden yalan-yanlış fetvalar verir, hem kendilerini, hem de onları takip edenleri saptırırlar."* (Buhârî) buyurmuştur.

İmam Ebû Hanife, Şâfiî, Mâlik, Ahmed bin Hanbel, Gazâlî ve daha nice cihan âlimleri, onlara sorulan soruların pek azına cevap vermişlerdir. Anlatılır ki, bütün İslâm âleminden gelen bazı hacılar, yukarıda zikredilen imamların birisine gelirler ve kâğıt üzerinde yazılmış yüz soru takdim ederler. Bu soruları gözden geçiren âlim, onların yalnız yüzde onuna cevap verir, diğerleri için de "Bilmiyorum!" der. Soranlardan birisi yanına gelerek: "Yâ imam, bu soruları sormak için tam üç ay yol teptim." der. Bunun üzerine imam cevaben: "Bu üç ay yolu beni cehenneme sokmak için mi teptin?!" der.

Zikredilenden anlaşılan şu ki, insan söylediği, duyduğu ve gördüğü her şeyden Allah katında sorumlu olacaktır.

Ve Allah en iyi bilendir!

Alevî topluluğunun hizmetinde bulunmuş, 2007 yılında "Alevî babası" seçilmiş, 2010 yılında ise "halife baba" olmuştur.

Nedir Alevî babası? diyorum.

"Önce insanız" diyor Halil İbrahim Koz ve devam ediyor "babalarımızın biri Hakka gider, onun yerine başka oturturuz."

"Önce insanız" diye tekrarlıyor yine Halife Baba, yani fânîyiz. Ve anlatmaya başlayor Alevî babası olmak için hangi özelliklerin gerektiğini. O kişi bilgi sahibi olmalı önce, kendisinde musahiplik bulunmalı, hizmeti olmalı, ahlâkı bulunmalı, ibadetini yerine getiren biri olmalı... diye sıralıyor şartları kutsal topraklara

BULGARİSTAN ALEVÎ ÖNDERLERİNDEN HALİL İBRAHİM KOZ HALİFE BABA İLE MEKKE YOLUNDAKİ SOHBETİMİZDEN

10 Ağustos 2018 tarihinde, Cuma günü Sofya'da görüştük onunla. Halil İbrahim Koz, elinde ihramı, yüzünde sevinci ile karşıladı beni. Bu yıl Başmüftülüğün davetiyle kral misafirleri kontenjanından kutsal topraklara gidip hac ibadetini yerine getirmeye hazırlanıyordu. O gün 64 yaşına girdiğini söyledi. İlâçlarını çantasına, duasını kalbine koyup çıkmıştı yola. Belediye otobüsü sürmüş uzun yıllar, sonra hastalık sebebiyle emekli olmuş. Eşi Necmiye Koz ile köylerinde Hakka ve halka adamışlar kalan günlerini.

Hac konusunda çok heyecanlı ve çok mutlu olduğunu paylaştı. Hac, önce istemektir diye yazmış biri, belli ki çok istemiş Halil İbrahim Baba. Ve sonra da Allah'ın nasibidir, aynen Halil İbrahim Koz'un dediği gibi "Bu bana Allah'ın bir nasibidir."

Kendisi bir Alevî önderidir, Alevî babasıdır, hatta halife baba. Bulgaristan'ın Akkadınlar (Dulovo) belediyesine bağlı Karalar (Çernik) köyündendir kendisi. O yörede yaygın olan Alevî Bâbâî meşrebindendir.

Meraklı sorular soruyorum ona ardarda, peşpeşe cevaplar veriyor o da. "Siz kimsiniz?" diyorum önce. Biz Babaî Alevîleriyiz, diyor Halil İbrahim Koz. Şücâeddin Veli dergâhına bağlı olduklarını anlatıyor. Kendisi uzun yıllardır giden yolcumuz. Dahası da var, "Bu baba postuna getirilen bir kimse çok gayretli olmalı, çabuk efkârlanmayacak, herşeye anlayış gösterecek..." Karalar köyünde söylendiği gibi, "bir babanın gönlünde serenli araba dönecek". O kadar geniş gönüllü olmalı yani! İçinde cevabını da bulunuduran "Peki bir halife babanın gönlünde acaba ne dönebilecek?!" sorusuyla kendi sorumluluğunun çok daha büyük olduğunu anlatmış oluyor Halil İbrahim Koz.

"Benim dayım da babaydı. Üç yıl onun yanında yardımcı olarak hizmet ettim. Ona vekillik yaptım. Ondan sonra felç oldu, hizmetlerini yapamaz oldu ve 2007

yılından beri ben yürütmeye başladım bu görevi. Üç yıl sonra da halife baba makamına oturtuldum." diye anlatıyor hacı adayımız.

Alevîlerin hayatını, kültür yaşantısını soruyorum kendisine. "21 Martta Alevîler Nevruz kutlar." diyerek devam ediyor ve "21 Martı Hz. Ali Efendimizin doğumu diye bilmekteyiz. Kurban getirilir, yumurta pişirilir. Yumurtalar toplanır bir kazana konur, su içinde pişirilir. Yapılan herşeyin bir kuralı, kanunu var. İkrarlı olanlar 6 yumurta, musahipli olanlar 12 yumurta getirir. Herkes hangi ceme giderse oraya götürür. Her kişinin cemi vardır." diyor Alevî önderi.

Nevruz'da bütün talipler "ticarete salınır", 7 Kasım'a kadar cem yapılmaz. Bağda, bahçede çalışırlar. Cemevlerine toplanmazlar. Sadece Cuma ve Pazartesi akşamları babanın evinde bir çıra (çerağ) uyarılır, mum yakılır, o yanar.

7 Kasımda her babanın talibi toplanır, kurban getirir. Harman kurbanı deriz. Bazı yörelerde tavuk getirirler, harman tavuğu derler. Kurbanlar bir kazanda akşama kadar pişer. Bu hizmeti, aşı yapanlara hadim (hâdim) denir. Aş piştikten sonra akşam bütün talipler toplanır, muhabbet olur, dua edilir. Baba "ticaretiniz kabul olsun, toplanan mahsul bereketli olsun" sözleri ile dua eder. Ve böylece akşamları cem devam eder diğer Nevruz'a kadar...

Bâbâî tarikati çift menzillidir, diyor Halil İbrahim Koz. Tek menzilli olanlar da vardır, onlara sadece erkekler katılır. Çift menzilli olanlara kadınlar da katılabilir. Erkekler, halife babanın tarafına, kadınlar da halife ana bacının tarafına otururlar ve cem başlar.

Alevîler Pazartesi ve Cuma akşamları toplanır. Bunu da sembolik olarak şuna bağlıyorlar: Kâbe'de doğan ilk kişinin Hazreti Ali olduğu rivayet edilir. O da tam Cuma sabahına karşı doğduğundan Alevîler Cuma akşamı (Perşembeyi Cumaya bağlayan akşam) toplanırlar. Pazarı Pazartesine bağlayan gecede de Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa (s.a.s.)'in dünyaya geldiği rivayet edilir. O yüzden Pazartesi akşamı da toplanırlar.

Alevîlerde ikrar olayı vardır, diyor Mekke-Medine yolcumuz. İkrar olması için bu kişiler evlenmiş, çoluk çocuk sahibi olmuş kişiler olmalı. İkrarda kurban kesilir ve bu yolda ömür boyu devam edeceğine dair söz verilir. Daha sonra ikrarlı aileler kendilerine başka bir kardeş aile seçer ve musahip olurlar.

İkrarlılar ve musahipliler cemevine toplanır. Herkes toplandıktan sonra üç çıra (mum) uyarılır (yakılır). Birinci mum Allah'ın adı ile, ikinci mum Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.s.)'in adıyla, üçüncü mum da Hazreti Ali (r.a.)'ın adına uyarılır. Dua okunur. Akşam namazı kılınır. Ondan sonra saka suyu içilir. Bu suya dua okunur, su şifalı olur. Herkes üç yudum içer. Bu su, katılan canlara İmam Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edildiğini hatırlatır. Onun için içerler bu suyu. Daha sonra Kur'ân okunur. Sonra nefesler, ilâhiler okunur. Her cemde bir zâkir bulunur. Zâkir saz çalar, nefesler okur, cemin "hareketine" göre nefesler söyler. Zâkir, zikreden manasındadır da aynı zamanda, Allah'ı, Yaradan'ı anmak...

Bir an düşünüyorum, caminin açık penceresinden dışarıya bakıyorum, dışarıda herşey bir şekilde Allah'ı zikretmiyor mu zaten? Farklı şekillerde, farklı dillerde de olsa, aynı zikri söyleyen canlar değil miyiz hepimiz? Kâlûbelâ'da aynı sözü verenler? Rabbimizsin diyenler...

ÖZLEM TEFİKOVA GAZETECİ

CEBEL'İN İHTİŞAMLI SÜLEYMAN AĞA CAMİSİ

SALİH DELİORMAN
ARAŞTIRMACI

1934 yılında adı Cebel olarak değiştirilen Şeyhcuma köyü, 1959 yılından beri Kırcaali iline bağlı bir belediye merkezi ve Türklük yuvasıdır. 1969'da kasaba olmuştur. Bu yerleşim yeri ve çevresi, Osmanlıların XIV. asrıda Rumeli'ye düzenledikleri ilk fetihlerle Türklerce mesken tutulmuştur. Köy olarak gelişen Şeyhcuma, idarî yapılanmalar sonucu Osmanlı'nın son dönemlerinde Edirne vilâyeti Gümülcine kazası Şeyhcuma nahiyesinin merkezi olmuştur.

Şeyhcuma'nın önemli bir konumda olmasının sebeplerinden biri, Cuma namazı kılınan bir merkez olmasıdır. Bu fonksiyonu en iyi bir şekilde icra etmesinin sebebi ise bugüne kadar dimdik ayakta olan ihtişamlı camisidir. Bu cami, Cebel gibi küçük bir yerleşim yeri için son derece ihtişamlıdır.

Bu dört satırlık kitabesinden cami kurucusunun Süleyman Ağa olduğu anlaşılmaktadır. Bu şahıs, Şeyhcuma'nın da dahil olduğu Gümülcine sancağını yöneten meşhur ayan Tokatçıklı Süleyman Ağadır. 1219/1804-1805 senesinde Süleyman Ağanın vefatına yakın bir zamanda, hatta belki de vefatı sıralarında tamamlanmıştır.

Tokatçık (Tokaçka) köyünden olduğu varsayılan bu zat, eşkiyalık yaparken Gümülcine Ayanı Mestan Ağanın kanatları altında palazlanarak Sultanyeri ayanlığına getirilmiştir. 10 sene kadar Sultanyeri ve Gümülcine ayanı olan Tokatçıklı Süleyman Ağa bir müddet sonra şımararak Bâb-ı Âlîye kafa tutmaya başlamıştır. Dağlı ve Kırcalı isyanları olarak bilinen Osmanlı'yı sarsan eşkiyalık olaylarının yaşandığı dönemde Nizam-ı Cedide karşı çıkan Süleyman Ağanın yok edilmesi için karar verilmiştir. Koca Balkan'da baskınlar yapıp kuzeye sıyrılmaya çalışırken Rusçuk Ayanı Tirseniklioğlu İsmail Ağa tarafından yakalanmış, İstanbul'a giderken 1804'ün sonunda kellesi alınıp III. Selim'e götürülmüştür.

Süleyman Ağa Camisi, hem tarihi hem mimarisi hem de tezyinatı bakımından büyük önem taşımaktadır. 2017-2018 yıllarında Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursalı hayırseverlerce tamamen restore edilmiştir.

Cami, uzun diktörtgen planlı olup son cemaat mahalli de içinde kalacak şekilde yapılmıştır. Ön ve arka duvarlarının uzunluğu neredeyse sağ ve sol duvarların yarısı kadardır. Moloz taşından yapılmış duvarları bir metre dolayında kalındır. Onların üzerine kırma çatısı oturtulmuştur. Çatının iç kısmı yani özgün bir yapıya sahip ahşap tavanı, karşılıklı dizilmiş yedişer ahşap sütunun çok güzel oyulmuş başlıkları ve payandaları üzerine oturtulmuştur.

Cami mihrabının kavsara türünden olan üst kısmında dişi andıran kabartmalı süslemeler vardır. Mihrabın yazı ve nakışları restorasyonda iade edilip sonradan konan çinileri kaldırılmıştır. 30 kişiyi alacak 16 saftan oluşan caminin harimine mütenasip bir şekilde yerleştirilen 11 basamaklı minberi ahşap ve taştan, kürsüsü de ahşaptır. Minberin köşkü ahşap olup diğer ahşap işlemeleriyle beraber orjinaldir, oymaları barok etkisindedir.

Uzun yapılı harimin son kısmından başlayıp son cemaat mahallini de altına alan öne doğru uzatılmış iki kanatlı mahfil camiyi daha verimli kullanma imkânı vermektedir. Endamlı minaresi caminin sağ duvarının son kısmında bulunmakta ve tek şerefelidir.

Cami girişi, çatı altında bir çardak gibi tasarlanmış olup ahşap tavanı 10 ahşap sütun üzerine kurulmuştur. Camiye üstü taş kemerli ahşap kapıdan girilmektedir. Kapının iki tarafında birer nakışlı mihrapçık bulunmaktadır. Son cemaat mahallinde iki duvarda sonradan pencereden dönüştürülmüş birer kapı daha var. Caminin ışık alması için iki sırada toplam 19 penceresi var. Alttaki pencereler büyük, üsttekiler ise küçüktür. Üstleri kemerlidir. Bunlardan başka ilk safların üstünde bulunan düşük tavana iki pencere yapılmış; ikisinin arasına da "Kâne Mâşâllah" yazılı ibrik süsü nakşedilmiştir ki, güzellik, temizlik ve ibadeti çağrıştırmaktadır. Tavanın bu kısmında ahşap üzerine nakış yapılmış, caminin ortasında da tavana güneşi andıran nakışlar yapılmıştır. Cami tamamen güzel renklerle ve sade nakışlarla bezenmiş olup levha levha bölünmüş çiçek motfilerin yer aldığı nakışları da vardır.

Caminin avlusu geniş olarak tasarlanmış, yerleri taş ile döşeli, duvarları da taştan örülmüş olup otantik ve güzel bir görünüme sahiptir.

Beş vakite açık olup düzenli cemaati olan camide imam Alper Hoca öncülüğünde Cuma günlerinde 400-500 kişi ibadet etmektedir.

IŞIK SAÇAN IŞIKKÖYLÜLER IV

MÜSAMETTİN IŞIK EMEKLİ ÖĞRETMEN

Önceki sayıda Şumnu'nun Işıkköy'ünde yetişip ülke çapında din ve eğitim hizmeti veren Hakkı Palamar, İbrahim Işıkovalı ve İsmail Öneri tanıttık. İşte onların ardından giden Işıkköylüler:

EMİN DERVİŞ (1926-2013)

Emin Hasan Derviş, 9 Ekim 1926'da doğdu. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu Şumnu Medresesinde bitirdi. Öğrenimini Nüvvâb Okulunda sürdürdü. 1947'de Tâlî/Lise kısmını, 1950'de de Âlî/Yüksek kısmını bitirdi. 1951 yılında eşiyle birlikte Türkiye'ye göç etti.

Balıkesir iline iskân edildi. 1951'de bir köye vekil öğretmen olarak atandı, ardından Burhaniye, Gömeç ve Balıkesir merkezde öğretmenlik yaparak 1980'de emekli oldu. Ondan sonra da çeşitli derneklerde görev aldı. Üç çocuğunu iyi bir şekilde yetiştirdi. Büyük oğlu öğretmen, kızı muhasebeci ve malî müşavir, küçük oğlu da Türk Hava Kuvetlerinde Kıdemli Albay oldular.

Emin Derviş 20 Nisan 2013 tarihinde Edremit'te vefat etti. Mezarı Balıkesir'de bulunmaktadır.

ŞABAN MUTLUER (1927)

Şaban Mustafa Şaban, 14 Şubat 1927'de Işıkköy'de doğdu. Ortaokulu Şumnu Rüşdiyesinde bitirdi. 1947 yılında Nüvvab'ın Tâlî kısmını, 1949 yılında da Âlî kısmını bitirdi. Bir yıl Dobriç ili Bayrampınar köyünde öğretmenlik yaptı. 1951 yılında ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etti.

Eskişehir'in Bozan köyüne iskân edildi. Burada öğretmenliğe başladı. Bir yıl sonra Bilecik'in Bakırköyü'ne tayini çıktı. Daha sonra Eskişehir merkezde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 1978'de emekliye ayrıldı. İslâmî İlimler Vakfında uzun yıllar idarecilik yaptı. Eskişehir'de yaşamını sürdürüyor.

ÖMER YAZAR (1928)

Ömer Recep Şaban, Işıkköy'de doğdu. Nüvvâb'ın Tâlî kısmını bitirdi. 1951'de Türkiye'ye göç etti. Eskişehir'e yerleşti. Eskişehir köyleri ve merkezde ilkokul öğretmenliği yaptı ve emekliye ayrıldı. Yaşamını aynı şehirde sürdürüyor.

***

Buraya kadar saydığımız Nüvvâblı Işıkköylülerden başka da var, ancak isimlerini vereceğimiz bu büyüklerimiz ortaokuldan sonra Nüvvâb'a yazıldılar, fakat orada öğrenim görürken 1947'den sonra okulun dinî içeriğine kısıtlama getirirlerek Türk lisesine dönüştürüldü. O yüzden aşağıdakiler öğrenimlerine Türk lisesi olan Nüvvâb'ta devam ettiler ve oradan diploma aldılar. Hepsi 1950-1951 yıllarında Türkiye'ye göç etti.

RECEP ŞENER

19 Kasım 1928'de doğdu. Göçten sonra Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi Kumçatı köyüne iskân edildi. Ankara'da topografya kurslarını bitirdi. Şanlıurfa, Sivas, Diyarbakır ve Bursa Toprak İskân Müdürlüklerinde görev yaptı. 1988'de emekli oldu. 26 Haziran 2001'de Bursa'da vefat etti.

RECEP BAHTİYAR

20 Şubat 1929'da doğdu. Göç sonucunda Kütahya'ya iskân edildi. Öğretmenlik hayatına atıldı ve emekliliğe kadar hizmetini sürdürdü. 31 Mayıs 2001'de Kütahya'da vefat etti.

SABRİ GÜRSES

24 Şubat 1930'da doğdu. Liseyi bitirdikten sonra kısa bir süre Dobriç ili Yesirce köyünde öğretmenlik yaptı. Göçten sonra Adapazarı'na iskân edildi. Sesi güzel olduğu ve türkü söylemeyi sevdiği için Gürses soyadını aldı. Bulgaristan'da askerlik bedelini ödemiş olduğu hâlde kendi isteğiyle askere gitti. Ankara'da yedek subay öğrenciliği yaptı. Üsteğmen rütbesiyle 1966'da "Yıldırım" tatbikatına katıldı. Askerlik dönüşü İl Özel İdaresine memur olarak atandı. 1977'de emekliye ayrıldı.

HAMDİ TÜRKKAN

31 Ocak 1931'de doğdu. Lise öğreniminden sonra bir yıl kadar öğretmenlik yaptı. 1950'de Türkiye'ye göç etti. 1951'de TDDY'nda çalışmaya başladı. 1954'te askere alındı. Askerlik görevini yedek subay olarak yaptı. 1955'te özel bir bankada memur olarak işe başladı ve yıllarca yöneticilik yaptı. 1982'de emekliye ayrıldı.

***

Şumnu iline bağlı Işıkköy'den Nüvvâb Okulunda öğrenim görmüş, Türklük ve Müslümanlığa hizmet vermiş aydınları kısaca anlatmaya çalıştım. Onlar, Bulgaristan'da olduğu gibi, Türkiye'de de büyük bir azimle çalışarak gerek öğretmen, gerek din adamı ve gerekse memur olarak ülkelerinin kalkınması için büyük emek sarf etmişlerdir. Çoğu Allah'ın rahmetine kavuşmuştur. Hepsini rahmet ve saygıyla anıyorum. Hayatta olanlara da huzurlu günler dilerim.

YENİ PAZAR'DA KUR'ÂN KURSU AÇILIŞI

Bu yaz Şumnu'nun Yeni Pazar kasabasında ayrı bir güzellik yaşandı. Başmüftülük, Şumnu Müftülüğü, Kırklareli Müftülüğü ve Yeni Pazar Cemaat-i İslâmiyesi işbirliğiyle Müslüman halkın ihtiyaçları için kullanılacak ilk katı gasilhane, ikinci katı Kur'ân kursu olan cami müştemilâtındaki yeni binanın açılışı yapıldı. Bu hayrâtı Yenipazarlılara kazandıran ise hayırsever Hatice Lâle Hanımefendidir.

Açılış programına ülke içinden ve ülke dışından çok sayıda misafir katıldı. Aralarında birbirinden değerli konuşmalarla açılışı renklendiren Yüksek İslâm Şurası Başkanı Vedat S. Ahmed, Kırklareli İl Müftüsü Hüseyin Demirtaş, Şumnu ve Aytos bölge müftüleri Mesut Mehmed ve Selâhattin Muharrem de yer alıyordu. Programa özel olarak aktılanlar arasında hayır sahibi Hatice Lâle ve kerimeleri Suzan Yazıcı da bulunmaktaydı.

RAZGRAD'DA KURBAN TOPLANTISI

Razgrad Bölge Müftülüğü, Kurban Bayramı hazırlıklarını tamamlamak ve görevleri paylaştırmak amacıyla 14 Ağustosta bölgedeki imamlarla tarihî "Ahmed Bey" camisinde bir araya geldi. Adaköy imamı Alçın Hocanın okuduğu Kur'ân-ı Kerim ile başlayan toplantı, Bölge Müftüsü Mehmed Alâ'nın bölge faaliyetlerini değerlendiren konuşması, Zavut imamı Sunay Zülkâr ve Razgrad imamı Şakir Ahmedçikov'un kurban ve bayram hakkındaki sunumlarıyla devam etti. Ardından bölgedeki Kur'ân kurslarını değerlendiren bir sunumu koordinatörlük görevinde bulunan Hamdi Nezir yaptı. Toplantıyı Başmüftülük görevlileri Dr. Ahmet Lütov, Rasim Rasim ve Bahri İzzet de teşrif ettiler. Verimli ve bereketli geçen toplantı Karagözköy imamı Eyüp Hocanın yaptığı dua ile son buldu.

TURPÇULAR KÖYÜNDE CAMİ TAMİR EDİLDİ

Hacıoğlu Pazarcık (Dobriç) Bölge Müftülüğüne bağlı Turpçular (Orlâk) köyünde köklü bir tamirden geçen Osmanlı dönemine ait tarihî caminin açılışı 10 Ağustosta yapıldı. Açılışa yerli halkın yanısıra Başmüftülük Genel Sekreteri Celâl Faik, bölge müftüleri Bilâl Darcan ve Müddessir Mehmed de katıldılar. Merasime katılanlar memnuniyetlerini ifade edip caminin ihyasında katkısı bulunan herkese teşekkür ettiler.

İSTANBUL MÜFTÜSÜNÜ ZİYARET

Yüksek İslâm Şurası Başkanı Vedat S. Ahmed, Plevne Bölge Müftüsü Murad Boşnak ve Edirne İl Müftüsü Emrullah Üzüm hep beraber İstanbul Müftüsü Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz'ı ziyaret ettiler. Temmuz ayı sonlarında gerçekleşen ziyaret esnasında heyet Bulgaristan Müslümanlarının durumları ile ilgili kısa bilgi sunduktan sonra bazı sorunları dile getirdi. Aslen Bulgaristan'ın Elena bölgesi kökenli olan İstanbul Müftüsü misafirlerini son derece güzel bir şekilde karşılamanın yanısıra bazı projelere destek verme taahhüdünde bulundu.

NİHAT HATİPOĞLU KIRCAALİ YÖRESİNDEYDİ

Televizyon ekranlarından iyi tanınan ünlü ilâhiyatçı Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu, Kırcaali bölgesi halkıyla buluştu. Kırcaali Bölge Müftülüğünün ev sahipliğinde 11 Ağustosta Mestanlı İmam Hatip Lisesinde gerçekleşen programa bölge halkından başka Bulgaristan'ın çeşitli yerlerinden gelen Müslümanlar da yoğun ilgi gösterdi. Kur'ân-ı Kerim okunarak başlayan programda Kırcaali Bölge Müftüsü selâmlama konuşması yaptı. Ardından Prof. Hatipoğlu, ilâhiler eşliğinde Peygamber asrından tablolar sunmak suretiyle konuşma yaptı ve dinleyenleri her zaman olduğu gibi mest etti. Yeri geldiğinde katılanların sorularını da cevaplayan misafirin yaptığı dua ile program sona erdi.

Брой 9 (285)
Септември 2018
Година XXVI

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Редакционна колегия
Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Яльмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Кадир Мухаммед
Мурад Бошнак
Мухаммед Камбер

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

ПАЗИ СИ РЪКАТА, ЕЗИКА И КРЪСТА!

Понятието „едеб“ в множествено число е „адаб“ и накратко можем да го определим като добро поведение и обноски. Това е благонравие и благоприлично отношение. Който не спазва правилата на благонравието, се нарича „едепсизин“, което е навлязло и в българския език.

Както е посочено в едно двустишие: „едебът е корона от божествената светлина“. И когато на главата си сложим короната, която е озарена със сиянието на Аллах, „ние ще се избавим от всякакви бели“. Тъй като „едеб“ е добро отношение към всички същества, да се отговори на доброто с добро, също е израз на благонравие. У създанията, освен у човека, не се търси благонравие, затова то е отличителна особеност за мярата и качеството на човека.

Любимият ни Пейгамбер, казвайки: *„Моят Господар ме възпита в благонравие и колко добре ме възпита“*, посочва източника на благонравието. Именно затова „едеб“ означава споделяне на това, което получаваме от Аллах, с Неговите създания. Тоест да бъдем подобни на дервишите – с едната ръка отворена към висините и с другата – към земята, където са търсещите път към висините.

Предава се, че навремето на входовете на дервишки обители, теккета и в някои кътчета на домовете се поставяли картини с надпис „Едеб я Ху!“. Значи и тогава е имало едепсизи, които се нуждаели от напомняне на някои ценности. Но е имало, и то със сигурност повече от днес, благовъзпитани хора, които са превъзмогнали животинското у себе си и са станали мъже, човеци.

Един от тези избрани мъже е бил Хаджи Бекташ Вели, който не само е бил благовъзпитан, но и с благия си език и душа е възпитал много хора. Животът му е минал във възпитаване. Интересен е фактът, че през неговата школа са минавали най-вече хора със силни мускули, които и днес са едни от най-лишените от благонравие, и за щастие те се облагородявали в неговата обител. Като пример можем да посочим положителното му влияние върху еничарите, както и ролята на теккето на Демир баба за правилното използване на силата от страна на пехливаните.

Какво беше направил Хаджи Бекташ, за да превърне в „мъже“ бабаитите, които бяха потенциални зверове?

Шифърът на неговото учение се крие в израза „ЕДЕБ“, който е същността на сентенцията „Пази си ръката, езика и кръста!“.

Нали и Пейгамбера (с.а.с.) беше казал: *„Мюсюлманин е този, в чиито ръка и език са сигурни вярващите“*?

Пак той не гарантира ли, че ще влязат в рая опазилите езика и честта си?

Нима историята не е свидетел на поучителни сцени, при които са нанесени вреди на хората поради неразумното и прекомерното използване на силата?

Нима учените и мъдреците ни не изписаха томове книги за бедите, които ни създава езикът?

Нима не чуха ушите ни за онези, които пропиляха богатства, животи, дори и държави, за да задоволят „кръста“ и страстите си? А какво да кажем за броя на разрушените семейства и сълзите на изтерзаните дечица?

Именно затова нека да кажем: „Едеб я Ху!“ и да се покрием с дрехата, и да се окичим с короната на благонравието.

Чрез благовъзпитанието едеб ще спечелим вечния живот (ебед)!

Ведат С. Ахмед

СЪДЪРЖАНИЕ

02 Вярвам, че с добри мюсюлмани ще поведем общността си към вярата
05 Науката! Какво беше тя?...
06 Отново за възпитанието и образованието
8 История за раждането на една справедливост
10 Мястото на ислямската култура в световната цивилизация
12 Чисто сърце - добър морал
13 Курбанът и хаджът
14 На колела до Боденското езеро
16 Хаджи Хюсеин джамия в Белоградчик
17 Касим Ибн Мухаммед Ибн Ебу Бекир

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, поради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

ВЯРВАМ, ЧЕ С ДОБРИ МЮСЮЛМАНИ ЩЕ ПОВЕДЕМ ОБЩНОСТТА СИ КЪМ ВЯРАТА

Интервю със Селим Мехмед – главен мюфтия (2000-2003г.)

Селим Мюмюн Мехмед е роден през 1960 г. в гр. Айтос. Живее в кв. Долни Воден, Асеновград, където завършва основно си образование, а след това, средното, в гр. Пловдив. През 1990 г. научава четенето на Корана. Завършва Полувисшия ислямски институт (ПИИ) и след това Висшия ислямски институт (ВИИ) в София. Прави специализация за мюфтия и ваиз в учебния център „Хасеки“ в Истанбул. През 1998 г. е назначен за административен директор във ВИИ. Завършва магистратура в Нов български университет. Временно е назначен за районен мюфтия на Пловдив. През 2000 г. е избран за главен мюфтия, довършва редовен мандат от три години и не се кандидатира за следващ. Остава седем години извън системата на вероизповеданието. През 2010 г. се връща като имам, след това е назначен за ваиз. Поема тежката задача, като председател на Мюсюлманско настоятелство – Пловдив, да изчисти настоятелството от хората на Генджев. През това време инициира организирането на Курса за имами в с. Устина, който е открит през 2012 г., оттогава е директор на курса. През свободното си време замества имамите към Районно мюфтийство – Пловдив.

► Уважаеми г-н Селим Мехмед, ще поговорим с Вас за дейността на Курса за имами, който успешно ръководите от няколко години, но тъй като Вие сте били главен мюфтия (2000-2003 г.), а и един от първите възпитаници на Ислямския институт след 10 ноември 1989 г., ще Ви зададем въпроса: къде бяхте на 10 ноември, как и с какви чувства го посрещнахте?

Преди всичко благодаря за интервюто. 10 ноември, а и цялата 1989 г., остави трайни следи в живота на нашето поколение. Горещото лято, изпълнено с много събития, принудителната „голяма екскурзия“, радостта от заминаването и тъгата на тези, които останаха, голямото завръщане и ред други събития се случиха тогава и всеки може да напише своя роман за тези събития. На 10 ноември, когато демокрацията победи, особено мюсюлманската общност се радваше на промените и активно участваше в процесите на промяната. Еуфорията завладя и мен, аз също помагах с идеи, дела и средства.

► Погледнато от днес, какви са плюсовете и минусите на демократичните промени в страната ни? Особено ако имаме предвид, че Вие сте от поколението, което най-много бе повлияно от комунистическата образователна система?

Демократичните промени за българските граждани като цяло не доведоха до това, че народът да възхвалява системата, но в сравнение с комунистическия режим, когато всичко бе ограничено, демокрацията е безценна. Моето поколение бяхме „златната младеж“ на Живков, възпитани и закърмени с идеите на безверния комунизъм. Бяхме повярвали, защото не бяхме живели в друг обществен ред, демокрацията не познавахме, мислехме, че това е най-добрият начин на живот. Родителите ми, по-възрастните от нас не приемаха това, но и не смееха да критикуват и отричат. Прелом в мюсюлманската, турската общност настъпи след тоталната смяна на имената. Това промени мнението и на най-отявлените турци комунисти. Включително и аз, станахме противници на тази система.

Демокрацията в България донесе само плюсове за мюсюлманската общност. Във всяко отношение – материално и духовно. Откриха се много нови възможности. Например в сферата на образованието. До 1989 г. малцина от мюсюлманите можеха да учат, където пожелаят, особено висшето образование бе възможно само за тези, които са доказали своята лоялност към режима. Днес го-

лям процент от мюсюлманите учат във всички университети на страната ни, както и в чужбина.

Религиозните свободи, макар и с пречки, са възстановени, открити са духовни училища. Всичко това се знае, но, питам се, ако комунистическият режим беше продължил още десетина години и последното поколение вярващи и познаващи исляма си беше отишло от този свят, каква вяра щяхме да имаме.

► *А как се стигна до това да бъдете главен мюфтия?*

Бях административен директор и лектор във ВИИ. Тогавашният главен мюфтия Мустафа Хаджи ме покани и каза, че в Пловдивското мюфтийство има сериозни проблеми и тъй като съм от този край, трябва временно да поема длъжността районен мюфтия на Пловдив. Ситуацията наистина бе сериозна. Силови, престъпни групировки се разпореждаха с делата и имотите на вероизповеданието. Битката беше сериозна и продължителна, но успяхме да влезем във владение. Този успех може би е бил причина да се обърне внимание към личността ми и да бъда предложен за главен мюфтия. Но има и други причини, като например някои влиятелни среди не желаят един главен мюфтия да остане по-дълго и да бъде влиятелен, именно това е причина в определен период да се сменят често главни мюфтии или да се правят опити за смяната им.

► *Какво постигнахте като главен мюфтия в един кратък тригодишен мандат?*

Не е добре сам да се изтъквам, но няколко неща бих споменал:

Намаляха нападките за религиозен фундаментализъм. Всъщност този израз вече е забравен, а ние дълго време отговаряхме като „виновни“, че не сме такива. Нима с нещо се променихме? Вероизповеданието спечели положителен имидж и стана желан партньор.

Във ВИИ настъпи сериозен напредък, кандидатстващите и завършилите като количество бяха много, изживявахме „ренесанс“. Увеличи се броят на изучаващите религия в мюсюлманските страни.

Успяхме да подготвим учебници по вероучение и да увеличим класовете в държавните училища.

Закупихме централната сграда на Главно мюфтийство, както и прословутия парцел за ВИИ в кв. Малинова долина.

А какво искахте да направите, но не можахте?

Вероизповеданието да стане силна институция и да управлява успешно общността си, да подбира най-качествените кадри и да ги назначава с добро възнаграждение, да има по-тесни връзки с Диянета в Турция и да ползва неговия опит и финансова помощ. Българската държава също да помага в религиозните дела на мюсюлманите. Да се построи голям Ислямски център в кв. Малинова долина.

► *Според Вас на какво трябва да наблегне Главно мюфтийство в дейността си?*

Трудна е задачата на Главно мюфтийство, въпреки че е съставен екип от способни духовници. Това ръководство представлява мюсюлманска общност, която е най-малко заинтересована от вярата, към която принадлежи. Дори съм склонен да заявя, че сме последни във вярата си на Балканите. На тоя етап, в златна паница да се поднесе вярата, успехът ще е малък. Още малко търпение ни трябва. Осланяйки се на вярата си, вярвам и чувствам, че нещата ще се променят и мюсюлманите ще се обърнат отново към истинната си вяра. Вярвам, че с добри мюсюлмани ще поведем общността си към вярата, но трябва да се търсят начини да запазим всички завършили религиозно образование, особено тези, които притежават знание и хората ги уважават. По-добре е да ги няма една част от имамите – тези, които нямат уважението на хората, когато кажат нещо, не ги зачи-

тат, не умеят да наставляват, не четат изразително хутбета, не провеждат религиозни курсове, не се отдават на вярата си, нямат добро държание, не се обличат прилично, не създават примерно семейство, мързелуват. Тези, които се занимават само с дженазета, мевлиди – и дори това не го изпълняват, както трябва – за какво са ни?! Впрочем дженазетата и мевлидите са най-важните възможности за добрия имам да промени мнението на хората за вярата ни.

Вие сте член на Съвета на духовните водачи, който включва настоящите и бившите главни мюфтии и председатели на Висшия мюсюлмански съвет. Как оценявате съществуването на един такъв орган на Мюсюлманско изповедание?

Съветът на духовните водачи е важен орган към Мюсюлманско изповедание. Пази единството на общността ни и придава тежест на решенията на вероизповеданието. Дали други вероизповедания или мюсюлмански организации имат подобна структура – не знам, но който го е предложил, е бил прозорлив мюсюлманин. Надявам се Съветът на духовните водачи да бъде опора на Мюсюлманско изповедание и занапред и да не се влияе от среди, които искат да прокарат свои интереси в общността ни.

През последните над 25 години Вие сте ангажиран с религиозното образование на мюсюлманите в България. През това време по-религиозно образовани ли станаха мюсюлманите?

Предишните поколения, макар сред тях да е имало по-малко образовани ходжи, знаеха повече за вярата си и повече изпълняваха ибадетите. Моята майка и баба бяха неграмотни, но именно те ме научиха на Субханеке и Фатиха. Днес всички знаят да четат, но малцина учат повелите на вярата. Първите години, когато учех Коран-и Керим, когато се опитах да кажа нещо за вярата си на най-добрия ми приятел, той стана от масата и ядосан си тръгна, цели 15 години го нямаше. По-късно същият този мой пръв приятел от детинство започна да ме търси за информация относно вярата ни. Мюсюлманите в България започнаха да се променят, днес те имат по-добра нагласа към вярата си, често търсят знания от интернет. Започват да осъзнават значението на вярата и безверието. Немалка част от мюсюлманската младеж се информира за вярата си и има познание. Те не изтъкват това и немалка част не посещават джамиите, но при по-добра организация, с компетентни имами, тези младежи имат нагласата да изпълняват ибадети.

Според Вас, като човек, който обучава бъдещи имами и постоянно е сред хората, кои са наболелите проблеми на мюсюлманската общност в България?

Проблемите на мюсюлманската общност в България са и проблемите на съвкупния български народ, а именно безверието, което от своя страна поражда безнадеждността. Подобно на предишните общности мюсюлманите в България се отклониха сериозно от пътя на вярата. Предишните народи имаха щастието да бъдат напътени с пейгамбери, но вече и тази възможност е изчерпана. Остава едно решение – да се върнем в пътя на исляма. Там ще намерим себе си, друг избор няма. Така че хората ще се върнат към вярата си, дано Аллах ме направи свидетел на това, когато хората на групи ще влизат във вярата, ще Го възхваляват и ще съжаляват, че по-рано не са взели правилното решение.

Давате добър пример за „ходжа“, като се занимавате с образователна и възпитателна дейност в Курса за имами в с. Устина. Може ли да ни дадете малко информация за това как се възстанови курсът след прекъсването? Какво учите, с какво се занимавате в курса?

Курсът за имами в с. Устина поднови дейността си преди осем години. Не беше правилно един важен за Главно мюфтийство център за кадри да бездейства, при положение че имамите намаляват. С хиляди молби курсът беше отворен за първи път през 2002 г. и само след три години и половина спря дейността си. През 2009 г., минавайки през с. Устина, реших да се отбия в курса, беше занемарено и запустяло. Дадох си дума, ако Аллах разреши, да го открия, направих постъпления до ръководството за съдействие и намерих подкрепа. Вече подготвихме над 150 имами, сред тях има младежи, които изпълняват успешно имамските си задължения, което от своя страна утвърди авторитета на курса. През тези години в ръководения от мен център, наред с едногодишния курс за квалификация на имами, се проведоха много мероприятия – едномесечни и двумесечни квалификационни курсове за имами, семинари за ваизи, за преподаватели в летни Коран-курсове, за ръководителите на хаджа, за жени, младежи и деца, по османотурски и др. Подобряването на базата и постоянните грижи, добрата обстановка и чистият въздух, тишината, ромонът на реката, сърдечното посрещане правят центъра желано място за дейности. Имаме още идеи за подобряването на базата – като подмяна на част от остарялото оборудване, както в общежитието, така и в образователната част, също и спортната база.

Благодарим Ви за споделеното с нас и Ви пожелаваме успешен хизмет в името на исляма!

И аз Ви благодаря. Ключът към успеха на мюсюлманския религиозен водач е търпението, отдадеността и искреният пример в делата. Дано Аллах ме направи причина още една душа да се насити с вяра и да намери духовен мир и по тези земи да възвеличава името на Аллах.

НАУКАТА! КАКВО БЕШЕ ТЯ?...

ДЖЕМАЛ ХАТИП ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ИЗДАТЕЛСТВО"

„Инна лилляхи ве инна илейхи раджиун – Ние на Аллах принадлежим и при Него се завръщаме" – каза той до надгробната плоча, после въздъхна тежко и потъна някъде дълбоко – там, в миналото.

Първият му учител, човекът, който беше предал любов в сърцето му към науката и тази свята религия, вече четвърт век лежеше в обятията на черната земя. Въпреки изминалите дълги години той все още усещаше в сърцето си сладостта на ония прекрасни часове, прекарани заедно с него пред разтворената книга.

Науката! Какво беше тя? Красива реч, с която ораторите показваха познанията си пред „обикновените" хора, или обич, скромност и искрени дела, с които човек се надяваше да спечели както този свят, така и отвъдния?

Познанията на онези, „старите ходжи", а и изобщо на тяхното поколение, от което бяха останали много малко хора, бяха доста оскъдни... Да, но защо днес заемаха толкова голямо място в сърцата на хората?

Тук се сети за ценните думи на имам Газали (рахимехуллах), който е казал: „О, човече! Учен си дотолкова, доколкото практикуваш знанията си. И твоите познания се простират дотам, докъдето обществото и самият ти имаш полза от тях!".

Сега осъзнаваше, че онова, с което си спомняше за „старите ходжи", не бяха познанията, които беше наследил от тях, а тяхното отражение в морала и искрените им дела. Тук пак се върна към Газали, онзи велик учен, вложил живота си във „Възраждането на религиозните науки (Ихяу улюм-ид-дин)", там, където казваше:

„Всички хора са в загуба, освен учените сред тях;

И те са в загуба, освен практикуващите знанията си сред тях;

И практикуващите са в загуба, освен искрените сред тях;

А искрените..., и те са в голяма опасност, ако не се предпазят от възгордяване и надменност (кибр)!".

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ
ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“

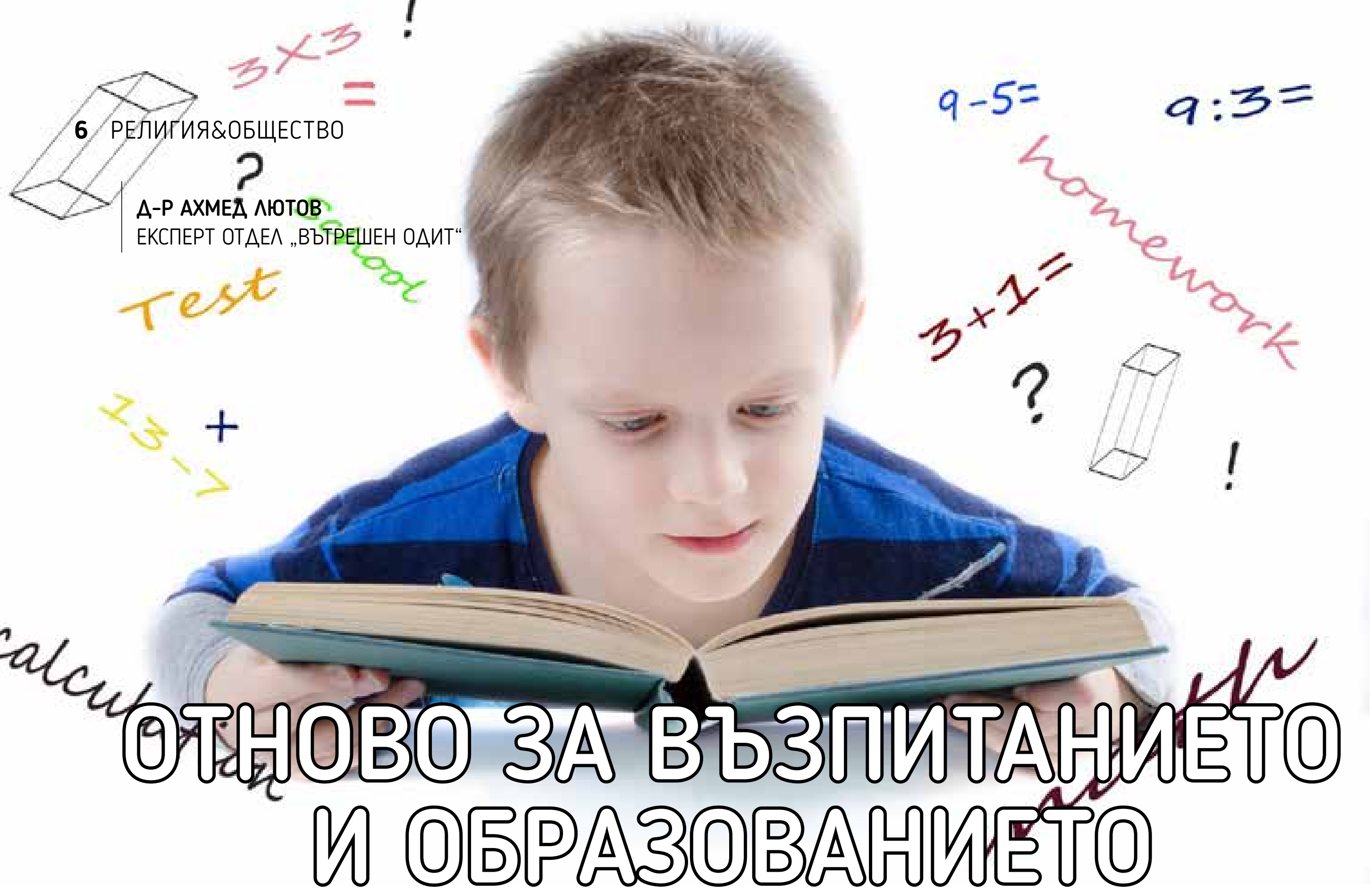

ОТНОВО ЗА ВЪЗПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО

Възпитанието и образованието са термини, които се преплитат и допълват по значение. Те не могат да съществуват независими един от друг. За съжаление, в последните години се наблюдава едно разделение не само на значенията на тези понятия, но се правят опити те да бъдат разглеждани като независими едно от друго.

Възпитанието се определя като основна грижа на родителите и настойниците при изграждането личността на човека. То трябва да се извършва в семейството и по семейни правила и традиции. Основно задължение на родителите е да възпитат децата си в универсалните ценности. А възпитанието е един процес на предаване на универсални човешки ценности и морал. Докато образованието е придобиване на знания относно определена тема и област, което също може да се разглежда като задължение на родителите. В следващите етапи на развитие тези процеси на възпитание и образование трябва да са както в семейството, така и в училището. Обществото също играе важна роля за възпитанието и образованието на хората. Безценна в този процес е насладата, която човек изпитва, когато наблюдава как децата, учениците и гражданите са възпитани, образовани и са полезни както за себе си, така и за обществото, в което живеят.

В нашето съвремие родителите разбират, че в училище се получават знания, но възпитание в училищата може и да няма. А вкъщи децата се възпитават на благоприличие и човечност. Свидетели сме, че училищата са оставили ценностното обучение, оформянето на характера на учениците и спазването на универсалните човешки ценности за домашно на учениците. Наблюдава се как училищата с всеки изминал ден се концентрират само в преподаването на учебен материал и знания.

Предците ни са казали: „Не възпитавайте децата си да бъдат богати, възпитавайте ги да бъдат щастливи. Иначе, като пораснат, ще знаят цената на предмета, а не стойността му“. При хората съществува голяма разлика между това да си човек и да си човечен. Защото всички хора са създадени от Всевишния като човеци, но не всички са възпитани като човеци – с универсални ценности, морал и обноски. Благоприличието се постига единствено с възпитание. Невъзпитаният никога не може да бъде благоприличен. Навремето се казваше „възпитан, изучен, обучен, дипломиран“. Сега вече може да е обучен и дипломиран, но невъзпитан! Защото в съвременното образование няма такива цели, защото уроците по благоприличие и морални ценности се пренебрегват. Ненапразно мъдрият поет Юнус Емре винаги е казвал: „Изостанахме в образованието, трябва възпитание“.

В тази връзка има мъдрост, според която един баща казвал на сина си: „От теб човек няма да стане“. Момчето много се обиждало от това и решило да учи много и да стане голям и учен човек, за да докаже на родителите си, че са се лъгали за него. Така след много учение и труд синът направил

добра кариера и станал валия. Първата му работа била да извика баща си и да му покаже, че е станал голям човек. Пратил хора да доведат бащата в двореца. Като влязъл старецът при него, синът седнал в креслото, с крака върху масата, казвайки: „Видя ли, аз станах голям човек, а ти винаги ме обиждаше“. Бащата отговорил: „Аз ти казах, че човек няма да станеш, не валия и голям човек. Може да си станал валия, но човек не си станал“. И си заминал.

Според нашите традиции и бит, когато един родител заведе за първи път детето си на училище, казва на учителя: „Заповядайте, месото е ваше, а кокалите – мои“. Това означава, че каквото е необходимо за възпитанието и образованието на детето, трябва да се направи, дори може да се пошляпва по месестите части на тялото, ако е нужно, без да се преувеличава, разбира се.

Възпитан е този, който е приел общите за обществото поведение, обноски, държание, спазване и разпространяване на ценностите като морал и поведение. Понякога може да се постигат цели със знание без определяне на средствата. Но това може да е противоположно на морала и етиката. Лозунгът „Целта оправдава средствата“ не е присъщ за мюсюлманите. Средствата за постигане на целите също трябва да съответстват на религията и универсалните човешки ценности.

В нашата религия знанието и незнанието са оприличени на светлината и тъмнината. Затова като заключение може да се каже, че знанието и ценностното обучение е преди всичко едеб – възпитание. Затова винаги лозунгът е бил: ЕДЕБ Я ХУ!

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

...С ДЖАМИЯТА В ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

Отговаря Айдън Мохамед – районен мюфтия на Благоевград

► *Уважаеми мюфтю ефенди, от години в Гоце Делчев (Неврокоп) има необходимост от изграждане на джамия. Какво се случва там?*

Мюсюлманите в област Благоевград са около 67 000–70 000 души. А в самия град са не по-малко от 5000, което го доказват списъците на хората, подпомагащи по един или друг начин ислямската дейност.

Във всяко населено място, където живеят мюсюлмани, самата общност изгради обекти, необходими за религиозните им нужди. Но онези, които живеят в градовете като малцинство, са подлагани на унизителни бюрократични процедури, непозволяващи създаването на нормални условия за религиозните им нужди, в това число и изграждането на джамии. Така е и в Гоце Делчев, града, в който е седалището на Районно мюфтийство – Благоевград.

През 2000 г. мюсюлманите закупиха в махалата малка къща около 80 кв. м и я ползват за месджид, който за броя на мюсюлманите там е твърде недостатъчен, а камо ли за петъчните дни, в които идват хора от селата. Това наложи през 2007 г. новопостроените офиси на мюфтийството да бъдат отстъпени за месджид, където за джума намаз се пълнят трите етажа, а често пъти застиламе и кабинета на мюфтията. Това унизително отношение ни принуди да търсим място за нова джамия.

След разговори с общината се разбра, че те няма да ни предоставят терен. С позволението на Аллах, ние закупихме имот, където получихме виза за проектиране на джамия от самата общинска администрация. Но след като представихме проекти за нейното изграждане, колелото на бюрокрацията, подхранена от национализма, през 2012 г. стопира процеса. Отмениха визата, разследваха ме за даване на подкуп и така три години възпрепятстваха нормалния ритъм на религиозния живот на мюсюлманите в този град.

► *А какво се случва с „Караджа паша джамия“?*

„Караджа паша джамия“ е единственият мюсюлмански обект, оцелял в гр. Неврокоп. Тя е историческа ценност както за България, така и за европейската културна географска ширина. Според правните норми тя е на Мюсюлманско изповедание, сиреч на неговите местни структури и респективно на населението в този град, и те носят отговорност за нея. Ние го наричаме „историческото бижу на Неврокоп“.

Цял век тя е подложена на постоянни осквернения, целящи нейното материално и ценностно заличаване.

Пред опитите за нейното опазване са поставени много препятствия. Има направени два идейни проекта за укрепването ѝ. Единият е изготвен от Мюсюлманското настоятелство през 1995 г., базиран на заснемане през 1985 г., но не е осъществен. А вторият е изготвен от нас, с който се опитваме да намерим изход от бюрократичните схватки, но заради националистически настроени бюрократи досега не можахме да намерим благоприятно решение.

Въпреки всички трудности ние сме призвани да опазим ислямската ни идентичност, като съхраняваме нашата история, развиваме и построяваме нови обекти според нуждите ни.

ЮЗЛЕМ ТЕФИКОВА
ЖУРНАЛИСТ

ИСТОРИЯ ЗА РАЖДАНЕТО НА ЕДНА СПРАВЕДЛИВОСТ

На покойната ми учителка Гюнел Ебазерова С благодарност

Когато се събудих онзи ден, първото нещо, което се появи в главата ми, беше думата „несправедливост“.

Напоследък чувах много хора около мен да се оплакват от всякакъв вид несправедливост – в живота, на работното място, в обществото и т.н.

Виждах хора, недоволни от това чувство за „несправедливост“, но също така и виждах, че никой от тях не предприемаше крачка напред, за да бъде поправена тя.

И докато пътувах за работа, изведнъж се сетих за една забравена история отпреди 13 години.

* * *

Преди време в едно училище пристигат група ученици – деветокласници. Развълнувани, много радостни и с големи очаквания, те прекрачват прага на новото си училище. Но още в първия учебен ден се сблъскват с думата „несправедливост“.

Идва часът, в който деветокласниците за пръв път влизат да обядват в училищната трапезария. Редят се на опашката и си чакат реда, за да си вземат храна. Обаче изведнъж става нещо. Появяват се горните класове, IX и X клас биват изтласкани назад. Така било правилото: „Когато и да дойде в трапезарията ученик от горен клас, било негово право да застане на първите редици. А по-малките ученици, дори да са дошли по-рано, нямали право на своето право!“...

Така продължава цяла година. Разбира се, по-малките ученици изразяват своето недоволство, но това не дава резултат. Единственото, което ги обнадеждава, е, че X клас също не са доволни от това, което се случва. Тук те виждат надежда за промяна. Също така това им помага да преживеят някак си по-леко несправедливото отношение на горните класове.

Така минават дни, седмици, месеци... Учебната година приключва. Минават лятото, ваканцията.

И отново първият учебен ден! Идва време за обяд. В столовата има ученици от всички класове. Забелязва се, че някои от горните класове се движат по старото правило за реда в столовата.

Но в класовете на X и XI има нещо различно. Всички те знаят какво означава да ти бъде отнето правото по най-грубия и несправедлив начин. Затова решават, че в този момент да вървиш, означава просто да спреш! Видиш ли

по-малък ученик, застанал на опашката да си чака реда, ти също да застанеш зад него на опашката и да чакаш. Толкова е просто!

Скъпи читатели, през тази година група ученици направиха една малка крачка, с която започнаха една голяма промяна в училището си. Какъв беше резултатът? Резултатът е, че 13 години по-късно историята се помни просто като история. А за днешните ученици това е легенда...

Знаем, че всяка история си има поука. Поуката от тази история е, че всичко, а най-вече големите промени, зависи от едно-единствено решение. Можем ли да бъдем справедливи?

ИЗПЪЛНЕНА ЦЕЛ

Имах цел една.
Познай коя е тя?
Исляма да заработи сега.
И ето, с позволението на Аллах,
Целта е постигната сега.
Исляма в нашето село изгря.
Децата като птички пълнят
джамиите всички,
Джемаата умножен се редува всеки ден,
Празниците светли ще почетем,
Коран-и Керим ще прочетем,
Насихат и иляхи ще поднесем,
Подарък към всеки един от мен.
И нека със светнали лица
Да разкажем за исляма на света.

Бегие Бъскова
студентка във ВИИ

НАСИЛИЕТО ЗАБРАНЕНО!

ХАЛИЛ ХОДЖОВ НАЧАЛНИК ОТДЕЛ „ИРШАД"

В последните няколко десетилетия хората се опитват да намерят решение на множество социални проблеми, един от които е насилието. Почти няма човек, който да не е чул за насилието вкъщи, на работното място, в училище, на улицата и др. Всъщност насилие може да съществува навсякъде, където има хора. Физическо или психическо, насилието е опасно и щетите, които нанася върху личността и психиката, са катастрофални. Причини за упражняването на насилие могат да бъдат много неща, но изследователите на въпроса поставят на първите места следните: лицето да е било обект на насилие в семейството си, усещане за малоценност, безработица, липса на комуникативни качества, слаба религиозност, слаб разум и др.

Ислямът дава модели на поведение и превенция на насилието, което вярващият може да прояви при моменти на гняв, надмощие, поради социален статус – богатство, партийна принадлежност, род и народност, за да спрат самите себе си или да възпрат друг от насилие. В Коран-и Керим се говори за отношенията между израилтяните и фараона, фараона и съпругата му, Юсуф (а.с.) и неговите братя, Хабил и Кабил, Сюлейман и Белкъс, Еюб и съпругата му и много други примери, които са модели на човешкото поведение.

За избягване на насилие в момент на гняв се препоръчва да се сяда, да се взема абдест и да се прави истигфар. А от друга страна, онзи, който може да се превърне в обект на насилие, да бъде нежен и да говори любезно. В хадис Пратеника (с.а.с.) казва: *„Наистина Аллах е любезен и обича любезността, и дарява любезността (с благодат), както не дарява насилието...".*

Насилието е забранено, а срещу угнетителите са предвидени наказания късас. Шериатът забранява удар по лицето, побой над деца и жени, забранява животни да бъдат ползвани за мишена и всякакъв вид посегателство върху имуществото и достойнството на другите. В хадис на Пратеника (с.а.с.) се казва: *„Който бъде убит в защита на живота, богатството и честта си, е шехид".* Това е имунната система на обществото, която се бори и отхвърля насилието във всяка негова форма. Аллах Теаля не обича насилието и угнетителите и ни приканва да не бъдем угнетители, дори тогава, когато е в момент на война, казва: ***„И се сражавайте по пътя на Аллах с онези, които се сражават с вас, и не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите"*** (ел-Бакара, 2: 190).

МЯСТОТО НА ИСЛЯМСКАТА КУЛТУРА В СВЕТОВНАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ – II

ДОЦ. Д-Р ИБРАХИМ ЯЛЪМОВ БИВШ РЕКТОР НА ВИИ

ПРИНОСЪТ В ОБЛАСТТА НА ФИЛОСОФИЯТА

Интересът към ислямската философия се обуславя от редица обективни фактори. Преди всичко трудовете на древногръцките философи са запазени в оригинал, в арабски превод. Освен това съществува тясна връзка между естествените науки и по-специално между медицината и философията. Такива видни ислямски философи като Рази, Ибн Сина и Ибн Рущд в същото време са били големи специалисти в областта на медицината.

Но специалният интерес в областта на философията се диктувал и поради редица постижения, оригинални решения на ислямските философи. Дори при изучаването на трудовете на древногръцките философи се прибягвало към коментарите на ислямските философи. Оригинален тълкувател на Аристотел бил Ибн Рущд (Авероес). Затова на Запад широко разпространение получава авероизмът. В Европа той е приет, макар и не с достатъчно основание, за последователен рационалист. Предполага се, че Т. Аквински заимства от Ибн Рущд идеята за хармонията между вярата и разума, за двойната истина. Независимо от някои неправилни тълкувания, Авероес се утвърждава в Европа не само като талантлив тълкувател на Аристотел, но и като оригинален мислител. До XVIII век той остава символ на антидогматизма.

В разпространяването на платонизма или неоплатонизма важна роля играе неговият тълкувател Фараби. Разбира се, в това отношение определен принос имат и някои други философи мюсюлмани от Испания, които тълкуват по особен начин теорията за появата (судур) и качествата на Бога.

Значителен е приносът на Ибн Сина в теорията на познанието. Но най-съществено влияние на ислямската философия се чувства в подхода към решаването на въпроса за взаимоотношението на вярата и разума, между философията и религията. Известно е, че определени ислямски философи последователно отстоявали идеята за органическата връзка между вярата и разума, а оттам – между философската наука и богословието.

Заслужава да се подчертае и приносът на Ибн Халдун в развитието на философията на историята, която обуславя развитието на съвременната социология.

Затова опитите на отделни автори да сведат ролята на ислямската философия до посредник, трансформатор на древната философска мисъл на Запад, са несъстоятелни. Ислямските философи имат свой оригинален принос в развитието на философската ми-

съл в Европа и в света.

Важно е да се отбележи и следното обстоятелство: ислямската цивилизация оказва определено влияние и по религиозните въпроси. Съвременните изследвания потвърждават, че подробното описание на отвъдния свят, по-специално на рая и ада, е заимствано от ислямската религиозна литература. Например между арабо-ислямските текстове и описанията на Данте за ада има голяма прилика. Затова учените се опитват да изяснят този въпрос.

ПРИНОСЪТ В ОБЛАСТТА НА ЛИТЕРАТУРАТА

Приносът в областта на литературата е по-забележим. Преди всичко в Европа се разпространява оригинална ислямска (арабска, персийска и турска) литература. От друга страна, литературният обмен дълго време до Ренесанса е еднопосочен, т.е. от Изток на Запад. Западът заимства от ислямската култура важни форми, елементи и прийоми, мотиви, което се счита за особен принос в развитието на световната литература.

Дълго време, може би до Ренесанса, ислямската литература влияе върху западната главно чрез арабската литература. Немалка заслуга за това има онази култура, която се формира в Испания по време на арабското владичество. По своята същност тя представлява синтез между източноислямската и западната култура. Утвърдилото се тук двуезичие много улеснява литературния обмен. Възникват своеобразни поетични жанрове – като харджа, която отразява опростеното прилагане на арабските форми. Зеджел, който съчетава в себе си класическата поетична форма и стихостроеж с разнообразното римуване с почти същата форма, която използват трубадурите от Прованса. Най-известен автор в този жанр е Ибн Кузман (1080–1160), така чрез зеджел постигнатата форма, ритъм и римата се разпространяват във всички романски страни. По-специално равномерният стихостроеж, римата и двустишието, прескачайки Пиренеите, се настанили в старата италианска и френска поезия и оттам оказали благотворно влияние върху цялата европейска поезия. Но освен върху формата арабската традиция се отразила и в съдържанието на европейската поезия. Под нейно влияние поетичните мотиви и теми се обогатили. В европейската поезия започват да се разработват такива теми като темата за любовта, жената, ревността.

Това влияние се чувства и в прозата. В Късното средновековие освен преводите на ислямски приказки като „Хиляда и една нощ“, научна и художествена литература, се появяват и оригинални съчинения, в които се подражава на източните образци. Така например върху „Disciplina Clericalis“ на Петрус Алфонси се чувства влиянието на разказите от „Хиляда и една нощ“ и други. Подобно е положението при Мануел Анселмо, Тимонеда и др. Така че дидактическият разказ на арабите чрез Испания през средните векове постепенно се разпространява в цяла Европа. Установено е, че някои стари френски басни и романи имат източен произход. Сериозно се изследва въпросът за влиянието на източните мотиви върху „Божествена комедия“ на Данте. Но едно е безспорно – че средновековната испанска, италианска и френска литература широко са се възползвали от ислямското литературно творчество.

За известен период през XIV–XVII в. тези връзки почти се преустановяват. По времето на Ренесанса отново започва един оживен културен обмен. Както през Ренесанса, така и след това обменът вече е двупосочен. Западът не само взема, но и предоставя редица културни ценности. Оттам идват романът, драмата.

Доколкото се отнася до влиянието на исляма върху литературата в Европа, то се осъществява главно чрез персийската литература. Сред преводите важно място заемат такива персийски творци като Хафъз, Хаям и др. Изобщо големите персийски поети започват да се четат и стават доста популярни в Европа. Учените изучават доислямския и ислямския период в персийската култура с оглед да установят кои елементи от арабската култура продължават да се развиват.

През тази епоха нов тласък получава ориенталистиката, науката, която се занимава с изследването на историята, културата и езика на източните, т.е. и на ислямските народи. Някои ориенталисти, ръководейки се от идеологически и политически съображения, допускат известно подценяване на отделните аспекти на ислямската цивилизация. Но като цяло ориенталистиката спомага за осветляването на същността на ислямската култура.

По време на Ренесанса първо учените и творците от Германия започват да проявяват интерес към ислямската цивилизация. През XIX в. такъв интерес се забелязва у интелектуалците от Франция. Определени учени и творци от Англия и Холандия също започват да изследват ислямската цивилизация.

Френските творци от епохата на Просвещението усвояват романтизма, който е присъщ на арабо-персийско-турската литература, и го превръщат във важен елемент на своята литература. Виктор Юго по примера на Гьоте написал „Les Orientales“. Това произведение на големия поет фактически отразява възгледите на френските учени и писатели за ислямската поезия и история. В европейските страни широка популярност получават и ислямските разкази. Превеждат се приказките от „Хиляда и една нощ“ и други разкази. Правят се опити за подражание или заимстване на мотиви и епизоди.

ЧИСТО СЪРЦЕ – ДОБЪР МОРАЛ

МУРАД БОШНАК РАЙОНЕН МЮФТИЯ НА ПЛЕВЕН

След като ислям означава мир и спасение, всеки мюсюлманин трябва да осъзнае, че добротата в душата му, добрите постъпки и отношение са в резултат на исляма, който се намира в сърцето му. Колкото по-силна е вярата, толкова по-добри са постъпките на човека. Аллах (дж.дж.) чрез Своята благодат, изпращайки религията, изисква от религиозния човек да бъде носител на доброто, мира, спокойствието и спасението.

Намазът, като основна част от ислямската религия, е фактор в оформянето на морала на вярващия, религиозния човек. Както е отбелязано от Аллах: ***„Намазът предпазва от покварата и порицаваното“*** (ел-Анкебут, 29: 45). Той насочва, контролира и подобрява постъпките на изпълняващия го, прави го по-добър и по този начин го приближава към вратите на дженнета. Сърцето на религиозния човек, на кланящия намаз изпитва обич към доброто и ненавижда злото и лошото. Вършейки добро, вярващият, освен че спазва повелите на Аллах, съхранява и засилва своята вяра. Защото, ако Аллах Теаля е обещал, че ще съхрани и пази религията, т.е. неговия източник Коран-и Керим, то вярващите са длъжни да съхранят и пазят своята, лична религия, онази, която следват и носят в сърцата си.

Всеки мюсюлманин е носител на религията, която Аллах е низпослал, разбира се, в различни степени, но всеки трябва да е наясно, че трябва да се стреми да бъде посланик и вестител на онова, което Аллах (дж.дж.) изисква в Свещения Коран. Вярващият човек е като отворена книга пред очите на цялото общество. Прилагайки заповедите на Аллах, следвайки повелите относно обичта към доброто и омразата към злото, вярващият дава възможност на всички онези, които не са прочели нищо за исляма, да се запознаят с истинската същност на исляма. Той същевременно предпазва същото това общество от погрешни или целенасочени антиислямски интерпретации, които понякога са в резултат именно на постъпка, противоречаща на посланието – последната Книга на Аллах.

Вярващият обича родителите си, уважава съседите, отстранява пречки по пътя, не лъже, не краде, не убива, помага на бедните и нуждаещите се, грижи се за сираците, възпрепятства злото и подпомага доброто, надпреварва се за доброто, а не за злото и порицаваното. Вярващият е носител на всичко това, което Аллах е нарекъл хубав морал, а Мухаммед (с.а.с.) е подчертал, че този „хубав морал“ е мисията, с която е натоварен от Аллах (дж.дж.).

След като вярващият изрече шехадета със сърце, изпълнено с убеждение (якин), този шехадет го задължава да говори само хаир, да не лъже, да не прави фитне. И тогава шехадетът е гарант както за вярата на човека, така и за спечелването на дженнета. Огънят на джехеннема е забранен за човек, който носи сърце, изпълнено с вяра и убеждение в съществуването на Аллах. Такова сърце винаги ще бъде извор за добри думи, добри постъпки и добър край, иншаллах.

Видният учен Ибн Реджеб казва: „Онзи, който каже, че няма друг бог, освен Аллах, а след това се отдаде на шейтана и следвайки своите страсти, става непокорен пред Аллах, изобличава своя език и своето сърце в лъжа точно в такава мярка, в каквато следва шейтана и своите страсти, и в същата мярка е намалил покорството си пред Аллах и вярата в Него“.

Искреността е в основата на това да бъде постигнат успех. Когато тази искреност липсва, постъпките ни стават лоши, отношението, моралът, всичко започва да се разваля и тогава степента на морала съответства на искреността. Моралът не бива да бъде продиктуван и оформян от материални или други временни интереси. Моралът винаги трябва да се влияе от сърце, изпълнено с искрена вяра в Аллах – да се обича заради Аллах, да се мрази заради Аллах, да се помага заради Аллах, да се дружи заради Аллах. В сура ел-Худжурат, наречена още сурата на възпитанието, за морала и поведението на вярващите се казва: ***„Вярващите са братя“, а за отношението към другите: „...и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате“.*** Затова е хубаво всеки вярващ, който е загрижен за думите, които изрича, за постъпките, които върши, за поведението си като цяло, да обърне сериозно внимание на тази сура.

В заключение бихме желали да подчертаем, че в съдния ден от полза ще ни бъде само онова, което е извършено само и единствено в името на Аллах и заради Него, и то „с чисто сърце“. Ролята на шейтана и постъпките, извършени под влиянието на шейтана, са в разрез с чистото сърце и доброто поведение. Приятелите, избрани под влиянието на шейтана, словата, изречени под негово влияние, постъпките ни като цяло, всичко е или фалшиво, или временно. А когато настъпи съдният ден, всеки попаднал под неговото влияние ще разбере, че е бил измамен, и трябва да понесе наказание, но не заради това, че е бил измамен, а заради това, че не се е вслушал в словата, предупрежденията и наставленията на Всевишния Аллах. Затова всеки вярващ, който държи на ислямския морал, трябва да обърне сериозно внимание на гордостта, обичта към този свят и неговите наслади, завистта, властта – всички тези качества са присъщи на хората, чиито сърца не са чисти. Те са характерни за последователите на шейтана. Докато добротата, любовта, съпричастността са присъщи на вярващите в Аллах Теаля.

Напътствието на Аллах (дж.дж.) трябва да бъде в основата на поведението на вярващия и оформянето на неговия морал. Не бива да се допуска страстите и интересите да повлияят и да се изпадне в заблуда. Защото Всевишния ни пита: ***„А кой е по-заблуден от онзи, който следва своята страст без напътствие от Аллах?“*** (ел-Касас, 28: 50).

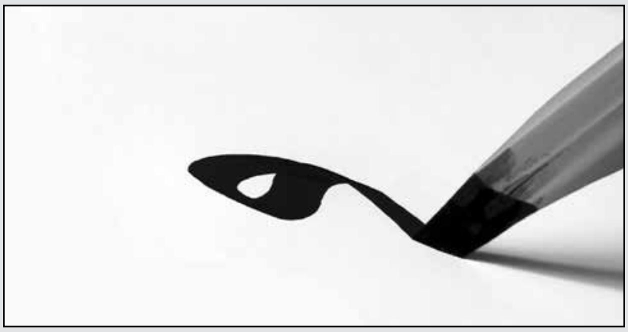

И слухът, и зрението, и разумът ще бъдат питани

Аллах Теаля в Свещения Коран повелява: „И не следвай онова, което не знаеш! И слухът, и зрението, и разумът – за всички тях ще бъде питано“ (ел-Исра, 17: 36). Какво трябва да разбираме от този айет?

Ние като мюсюлмани вярваме, че Пратеника на Аллах (с.а.с.) е човекът, който най-добре е разбрал, разяснил и приложил Свещения Коран. Това става ясно от преданието на Хазрети Айше, която била попитана за нрава на Мухаммед (с.а.с.), а тя отговорила: *„Вие не четете ли Корана, неговият нрав беше Коранът!“* (Бухари).

Свързано с айета, споменат по-горе, Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: *„Ще дойде ден, когато Аллах ще прибере науката...“. Когато чули това, сахабиите около него казали: „И как ще стане това, о, Пратенико на Аллах, та нали ние четем Корана денем и нощем!?“ Тогава той отговорил: „Аллах ще прибере науката със смъртта на учените. Когато умрат учените, на тяхно място ще застанат невежи хора, ще издават фетви за неща, за които нямат знания, така ще заблудят както себе си, така и ония, които ги следват“* (Бухари).

Велики учени като имам Ебу Ханифе, Шафии, Малик, Ахмед ибн Ханбел, Газали и други са отговаряли на много малко от въпросите, които им били задавани.

Хора, които дошли на хадж от далечни краища на света, представили сто въпроса, записани върху лист, пред един от споменатите учени. След като ги разгледал, той отговорил едва на една десета от тях, а за останалите казал, че не знае. Един от питащите рекъл: „Пътувах три месеца, за да те попитам, а ти не ми отговори!“. Тогава ученият казал: „Нима си пътувал три месеца, за да ме вкараш в джехеннема!?“.

От всичко дотук се разбира, че човек е отговорен пред Аллах Теаля за всяко нещо, което е казал, чул или видял.

НА КОЛЕЛА ДО БОДЕНСКОТО ЕЗЕРО

ПЛАМЪК ЗАНЕВ ЖУРНАЛИСТ

Когато преди няколко години се спуснах с колело от изворите на река Дунав от град Донауешинген, където е третият и най-мощен извор на реката, си направих една екскурзия до Боденското езеро. Останах очарован от красивата природа на това чудно езеро и най-важното – покрай брега имаше великолепна велоалея с указателни знаци. Това окончателно затвърди решението ми да го обиколя.

Тази година това се случи. Сега не тръгнах сам. Събрахме се трима: Мустафа Избищали, жена ми и аз. Тъй като имам екипировка поне за още един човек, не беше никакъв проблем да окомплектовам Мустафа ходжа с велосипед, палатка, матрак и спален чувал.

Уточнихме маршрута, възможните преходи за ден и след рамазана тръгнахме. Разглобените велосипеди поставихме в специално направени за тях чанти, останалия багаж – в ранички, и на влака за Белград. Там сменихме с друг, който щеше да ни закара директно до Брегенц – Австрия, откъдето бяхме решили да започнем нашия велопоход.

До Унгария нямахме никакъв проблем с колелата. Кондукторът ни накара да си платим за свръхбагаж – платихме си, но в Унгария бе първият препъникамък – началник-влакът, а и кондукторът му пригласяше, че в този влак е забранено да се пренасят велосипеди. Не можахме по никакъв начин да ги смилим и бяхме принудени да слезем на границата. Един влак, но различни правилници – единият позволява, другият забранява. Европа!

Натоварихме всичко на следващия влак, но вече пътнически, и потеглихме за Будапеща. Оклюмахме. Целият така старателно разработен график отиде на вятъра. В Будапеща – стълпотворение от емигранти, не можеш да се разминеш на гарата от хора. Сега вече гледахме да намерим влак, с чиято помощ да се придвижим до Виена, а ни беше и страх дали в харесания от нас влак ще можем да се качим с колелата. Бяхме принудени да си купим нови билети до Виена, още един непредвиден разход, и този път с влак, в който имаше специално помещение за велосипеди, потеглихме.

В Брегенц пристигнахме на другата сутрин, с един ден закъснение. Валеше неприятен дъжд. Сглобихме колелата, но дотук... Не можеше наникъде да се мръдне от гарата, а Брегенц е интересен град с около 25 000 души население. По едно време, като престана за малко дъждът, излязохме на разходка и от една дюнер-

Централната джамия в Брегенц

джийница разбрахме, че в града живеят приблизително 6000 мюсюлмани, има три молитвени дома и ислямски културен център. Посетихме културния център. Той е построен с дарителски средства от живеещите в града мюсюлмани.

Привечер дъждът престана, небето се изясни и ние решихме да тръгнем, като попътно щяхме да намерим къде да спим. Още повече че на картата на езерото имаше отбелязани и къмпинги. Велоалеята беше маркирана, въздухът след дъжда – свеж, и с удоволствие въртяхме педалите. Не можахме да разберем кога напуснахме Австрия и навлязохме в Германия. Тук-таме виждахме по някое немско знаменце и по това се ориентирахме в коя държава сме. Привечер стигнахме до един къмпинг. Не бяхме очаровани от него – много хора, палатка до палатка, а и цените – като за хотел. Продължихме и намерихме идеалния къмпинг – за каравани, и на всичкото отгоре безплатен. Опънахме палатките под едни дървета на края на къмпинга. Решихме да бъдем под дърветата, за да не се образува роса и на сутринта да можем да тръгнем по-рано. Запалихме спиртника, направихме чай, похапнахме и тъкмо да се приберем по палатките за сън, заваля дъжд. Не обикновен, а пороен – палатките започнаха да плуват във водата. Решението дойде от само себе си: събираме багажа и напред – все до някакво населено място ще стигнем. Дъждът се изливаше като из ведро, но ние смело въртяхме педалите и успяхме да стигнем до някакво градче. Не ни интересуваше как се казва, просто се радвахме, че сме в населено място. Намерихме хотел и бяхме доволни и щастливи. Колко бяхме мокри можете да си представите по това как около нас се образуваха веднага езера от вода. Отначало служителите се опитаха да избърсват водата, но твърде бързо се отказаха и изчакаха ние да се качим в стаята и чак тогава се заеха да подсушават пода.

Първата ни работа беше да минем под топлия душ и да изпием по един горещ чай. Нямаше нищо сухо по нас. Навързахме въжета, простряхме всичко да се суши и сега отправихме благодарствена дуа към Аллах, че не ни позволи да останем в първия къмпинг – там нямаше да има нито гореща вода, нито горещ чай, а и сушина, където да прострем мокрите вещи.

Два дни не ни бяха достатъчни, за да изсъхнем, но трябваше да напуснем хотела, защото стаята била ангажирана. Продължихме напред към следващата спирка: град Фридрихсхафен. Времето приятно, природата великолепна. Пътят ни минаваше покрай остров Линдау, известен със средновековната си архитектура, и ние се отбихме. От брега до острова имаше направен мост.

Разгледахме го, направихме няколко снимки и напред – не знаехме какво ни очаква. Нощта прекарахме на перона на една жп спирка и на сутринта, тъй като още ръмеше, се качихме на влака за Фридрихсхафен. Билетите за колелата се оказаха по-скъпи от тези за нас. Избор нямахме, времето летеше, а и ние, още неизсъхнали от предишния дъжд и донаквасени от поредния, трябваше да вървим напред.

Град Фридрихсхафен е известен с това, че в него се намира единственият в света музей на цепелина.

Какво е цепелин? Това е въздушен кораб, изобретен от граф Фердинанд фон Цепелин в края на XIX век, и представлява пурообразен балон, под който е поставена гондола, в която се настаняват пътниците. Тези кораби са наречени на името на изобретателя им – граф Цепелин. Той организирал масовото им производство в този град и осъществил първия в света въздушен превоз на хора. Той осъществил и редовна въздушна връзка между Европа и Америка. Цепелините са летели до 1945 година, сега летят само атрактивно над Боденското езеро. Всеки цепелин е имал свое име, като най-големият от тях – „Хинденбург", е бил с дължина 240 метра и диаметър 30 метра. През 1928 година „Граф Цепелин" е прелетял и над София. Той е бил увековечен и в модна тогавашна градска песничка: „...Трийста година Граф Цепелина над София мина..."

В музея реално се вижда какво е представлявал един цепелин – въздушен кораб с каюти за спане, палуба за разходка с шезлонги, каюткомпания, столова. Той се е движел с невъобразимата за тогава скорост от 200 км/час.

Решихме, че няма да е лошо, ако имаме късмет, да полетим и ние с един такъв кораб, тъй като имаше такива полети. Речено – сторено. На Цепелин летището сме, но се оказа, че за деня всички полети са продадени, а на следващия ден ние трябваше да напуснем хотела. Останахме си само с мечтата...

(Продължава)

Фридрихсхафен

ХАДЖИ ХЮСЕИН ДЖАМИЯ В БЕЛОГРАДЧИК

САЛИХ ДЕЛИОРМАН ИЗСЛЕДОВАТЕЛ

Белоградчик е един от прекрасните градове на Северозападна България, който се намира в най-западната част на Стара планина, в близост до сръбската и румънската граница. С величествените Белоградчишки скали крепост градът е една забележителна туристическа дестинация. Поради факта, че се намира на много важно геостратегическо място, в различни периоди Белоградчик е бил обект на нападения от различни страни, затова притежава здрава крепост, чиято история ни отвежда към Римската епоха. Разцвет на града се наблюдава след превземането му от османците. Особено по време на управлението на легендарния видински управител Осман Пазвантоглу в града и живота на населението настъпили много положителни промени. Заедно с това обаче през Османската епоха военните атаки, идващи от запад, насочени към Северозападна България, не спрели изцяло. Затова през XIX век турската власт укрепила крепостта и ѝ придала съвсем нов вид.

Векове в Белоградчик е живяло голям брой мюсюлманско-турско население, обаче след Руско-турската война постепенно то е намаляло – дотолкова, че днес мюсюлманските семейства се броят на пръсти. Но все още има следи от турското присъствие и управление в града и една от тях е „Хаджи Хюсеин джамия“, която се намира под крепостните стени влиза в ансамбъла на историческите обекти.

Джамията е отворена за намаз и посещения. Видно от строителния ѝ надпис на османотурски език, тя е построена от Хаджи Хюсеин на мястото на преди това съществувала джамия. В настоящия ѝ вид джамията е изградена през 1170 година по хиджри (1756–1757 г.). За съжаление, липсват данни за благотворителния Хаджи Хюсеин, а информацията, която се предава от уста на уста, има фолклорен характер, което е подчертано и от проф. Любомир Миков, който е изследвал обстойно джамията.

Джамията освен историческа има и художествена и архитектурна стойност. Изградена е с правоъгълен архитектурен план. Тя има четирискатен покрив, разположен върху каменни стени, изградени от обли камъни (молоз). За укрепване на каменните редове в стените са използвани три реда дървени греди. Площта на джамията е около 7,50х10,50 метра. Последната част за богомолци (сон джемаат махалли) е разположена от двете страни на входа, в двете крила, чийто под е покрит с четириъгълни керамични плочи. Тя представлява чардак с дървен покрив, разположен върху четири дървени дирека, около които е направен парапет. Тази част се намира леко нависоко, затова към нея се качва по стъпала и така се влиза във вътрешността на джамията. В източната и западната част на храма на два реда се намират по три, а в северната и южната – по два дървени прозореца, някои от които са с решетки. Основата (каиде) на минарето е изградена от дялани камъни, а тялото (гьовде) е иззидано от тухли и е варосано. Минарето е с едно шерефе (викало).

Михрабът е украсен с различни орнаменти, сред които са изписани три минарета и кандила (фенери), окачени на синджири. Много впечатляващ е таванът на храма, в който успешно е приложено местното българско дърворезбарско изкуство, съчетано с турската традиция, видно от орнаментите в стил „Едирне иши“. На дърворезбата, която се е намирала над михраба и е взета за съхранение в местния музей, е изобразен букет от растителни мотиви, в османския стил „шюкуфе“ (цвете). Сред тези украси на джамията е популярната дърворезба, наричана от местни жители „розата на Айше“, която е обект на легенди, свързани с изграждането на храма и историята на града. Тъй като с течение на времето една част от дърворезбата на джамията е повредена или изчезнала, определени части от нея са реставрирани от дърворезбаря А. Мирошниченко.

Вратата на джамията е дървена, двукрила, без някакви естетически особености. Пространството между горната ѝ част и тавана на чардака е изписано с живопис, изобразяваща изящни растителни мотиви. Над вратата е изградена арка, в най-горната част на живописта също е изобразена арка и между двете арки е поставен строителен надпис, който гласи:

„Наистина този храм удостои това очарователно място, след като бе изграден с искрено сърце единствено заради Аллах.

На мястото си бе изградено това благо, даряващо с достойнство, нека да го благоустрои чак до съдния ден Великия Аллах!

Направи го, полагайки усилия и изразходвайки пари по пътя на Господаря, нека това велико благо да бъде прието от Аллах!

Със стих съобщих датата на довършването на този омайващ душата храм: „Колко прекрасна джамия съживи Хаджи Хюсеин в името на Аллах“. 1170 година.

МУХАММЕД КАМБЕР ИМАМ, ЧЛЕН НА ВМС

КАСИМ ИБН МУХАММЕД ИБН ЕБУ БЕКИР

„Не съм видял по-запознат мъж със сюннета от Касим ибн Мухаммед, а тогава нито един човек не се смяташе за мъж, докато не научи сюннета.“ (Ибн Ебу Зинад)

Касим ибн Мухаммед ибн Ебу Бекир е един от седемте ислямски правоведи на Медина – „фукаха-и себа“. В него са събрани няколко черти, с които се откроява от останалите хора. Той е от едно праведно потекло – един от внуците на първия ислямски халиф Ебу Бекир (р.а.). Син е на Мухаммед, а майка му е една от дъщерите на последния персийски император Йездеджерд. Когато паднала Персийската империя, трите дъщери на императора били пленени. Тогава Али ибн Ебу Талиб ги закупил, те били млади и много красиви, а младежите копнеели да се оженят за тях. Но Али (р.а.) освободил първата и я омъжил за сина си Хасан, от нея се родил Зейн-ел-абидин. Втората я освободил и омъжил за Мухаммед, сина на Ебу Бекир, тя именно родила тази велика личност – Касим. А третата я освободил и я омъжил за Абдуллах, сина на Омер, от нея се ражда друга видна ислямска личност – Салим.

Касим се ражда през управлението на Осман ибн Аффан. Когато прохождал, се разпространило фитнето с убийството на Осман (р.а.). Тогава ги взели заедно със сестра му и ги отвели в Египет при баща им Мухаммед ибн Ебу Бекир, който бил валия на Египет, назначен от четвъртия халиф Али (р.а.). Но скоро и там се пренесло фитнето от Медина и там бил убит баща му Мухаммед. Чичо му Абдуррахман, другият син на Ебу Бекир (р.а.), ги върнал със сестра му в Медина, където починала майка му. Така останал кръгъл сирак, но за него и сестра му се погрижил не кой да е, а неговата леля и любимка на Мухаммед (с.а.с.) – Айше (р.анха), която им била като истинска майка.

Още от малък Касим започнал да се занимава с наука и нямало как да не е така, след като израснал при Хазрети Айше. От малък наизустил Корана, започнал да наизустява хадисите от леля си Айше (р.анха), която лично ги била чувала от Пратеника (с.а.с.). Освен това учил при най-достойните представители на сахабе и табиун, сред които са: Ибн Аббас, Ибн Омер, Есма бинт Умейс, Абдуллах ибн Амр, Муавийе и не на последно място – Ебу Хурейра (радияллаху анхум).

От Хазрети Айше научил наука, но и етика, набожност и скромност. Един ден, докато бил в нейния дом, й рекъл: „О, майко! Открий ми да видя гроба на Пратеника и двамата му другари (техните гробове били в дома й и тя ги била покрила със завеса), наистина искам да ги видя“. Тогава тя ги открила и той видял трите гроба, не били нито издигнати, нито вдлъбнати, а върху тях имало малки камъчета. Тогава й рекъл: „Къде е гробът на Пратеника?“. А тя отговорила: „Ето този“. „Тогава – казва Касим – видях как по бузите й се стичат две големи сълзи и побърза да ги забърше, преди да ги видя. Гробът на Пратеника беше по-напред от другите два гроба“. След това й рекъл: „А къде е гробът на дядо ми Ебу Бекир?“. А тя отвърнала: „Ето този“. Той бил погребан до главата на Пратеника (с.а.с.). „А това е гробът на Омер?“ – попитал Касим и Айше (р.анха) отговорила утвърдително. Главата на Омер се намирала до хълбока на Ебу Бекир и близо до краката на Пратеника (с.а.с.).

Касим се издигнал и станал един от най-учените в Медина. Дори и управителят на Медина по това време, Омер ибн Абдулазиз, винаги се съветвал с него и споменатия Салим. Когато халифът пожелал да разшири Месджид-и Небеви и да вкара в нея и къщите на съпругите на Пратеника (с.а.с.), изпратил писмо до Омер ибн Абдулазиз с искане да разшири джамията, да събори къщите около нея и да заплати на хората домовете им, но той не го изпълнил, преди да се посъветва с две медински светила – Касим и Салим.

Всеки ден при Касим ибн Мухаммед се стичали хора от всички краища, за да се възползват от неговата наука. Той самият имал навика всеки ден, когато отиде в джамията, да кланя два рекята „тахийиет-ул-месджид“ между гроба на Пейгамбера и минбера му, след това сядал на определено място и хората и учениците му го наобикаляли, за да научат нещо от него.

Той бил скромен, не вземал от никого пари, даже един ден му изпратили като подарък петстотин златни динара, а той не ги приел. Всяка година ходел на хадж. А когато видният учен Мухаммед ибн Сирин остарял, казвал на хората: „Когато сте на хадж, стойте близо до Касим и се съветвайте с него по въпросите на хаджа“.

Живял седемдесет и две години, прекарани в наука, сред сахабе, табиун и неговите ученици, в най-прекрасното място – джамията на Пратеника (с.а.с.). На седемдесет и две години започнал да се стяга пак за хадж, качил се на камилата си, изричайки телбийе, насочил се към Мекка, а единият от синовете му вървял след него, за да му помага. Когато почувствал, че краят е близо, започнал да прави истигфар и да отправя дуа към Аллах, след това се обърнал към сина си и рекъл: „Синко, когато умра, завий ме в дрехите, с които си кланях намаза, такъв беше и кефенът и на дядо ми Ебу Бекир ес-Съддик, след това ме погреби и се върни при семейството си. И внимавай много да не застанеш на гроба и да започнеш да ме хвалиш, казвайки: „Беше такъв и такъв!“. Нищо особено не съм бил“. Също така е завещал да не издигат постройка върху гроба му. Така се преселил от земния живот в ахирета. Синът му го погребал в местността Кудейд. А улиците на Медина останали тихи, глухи, скърбящи за тази велика личност. Аллах да го дари с висините на дженнета!

РЕМОНТИРАНА Е ДЖАМИЯТА В ГОРЕЛСКА МАХАЛА

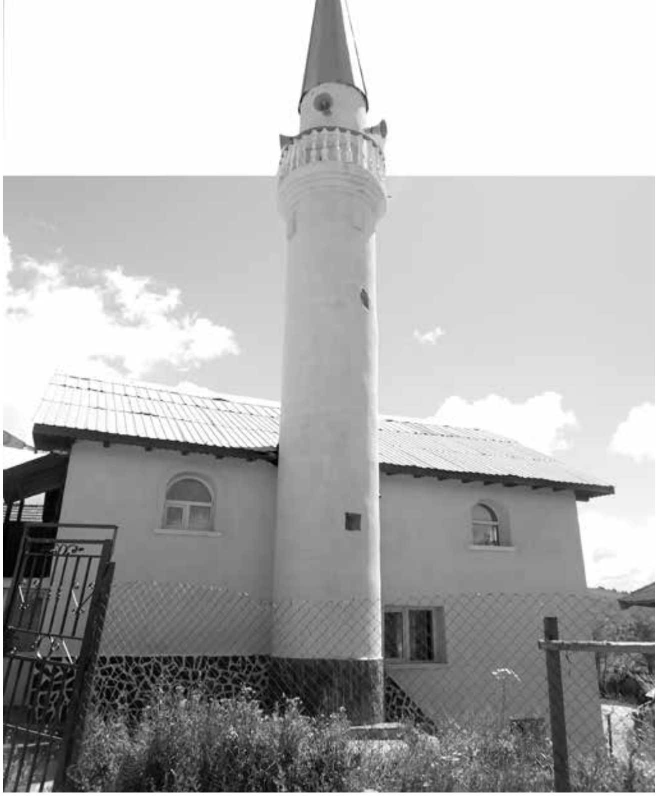

Горелска махала на село Медени поляни е едно малко населено място в обятията на Родопите и е крайният предел на община Велинград. Независимо от това, че живеят в тази малка и с ограничени възможности махала, жителите й държат на своята идентичност и традиции. Затова с общи усилия мюсюлманската общност в китната махала, получавайки и подкрепата на благодетелни мюсюлмани от района и бивши жители на селото, извърши основен ремонт на джамията. По време на ремонта почти всичко е реновирано – както в интериора, така и във външната част на джамията. Мотивирани от постигнатия добър резултат, желанието на жителите на махалата е да започнат облагородяване на местните гробища, където се съхранява паметта им.

10 МЮСЮЛМАНИ НА ХАДЖ КАТО ГОСТИ НА САУДИТСКИЯ КРАЛ

По традиция саудитският крал кани на свои разноски хаджии от различни краища на света. В рамките на такава покана тази година десет човека от България се включиха в групата хаджии – гости на краля на Саудитска Арабия Селман бин Абдулазиз. Преди отпътуването на гост-хаджиите посланикът на Кралство Саудитска Арабия в София Месфер Ал Гасиб проведе среща с тях. На нея присъстваха главният мюфтия Мустафа Хаджи, председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед, районният мюфтия на София Мустафа Избищали.

На срещата в София главният мюфтия благодари на саудитския посланик за оказаното съдействие и тази година да има мюсюлмани от България сред гостите на краля. Той пожела в бъдеще квотата за нашата страна да е по-голяма, за да могат да се възползват повече братя и сестри и да изпълнят петата основа на исляма – хаджа.

ЗАМ.-МИНИСТЪР НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ ПОСЕТИ ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

По покана на главния секретар на Мюсюлманско изповедание Джелал Фаик заместник-министърът на външните работи на Република България Тодор Стоянов посети Главно мюфтийство.

Срещата бе в знак на добра воля и сътрудничество между двете институции. Главният секретар благодари на госта от името на главния мюфтия д-р Мустафа Хаджи за приетата покана на високо равнище от страна на Външно министерство, като сподели, че подобни актове само потвърждават междурелигиозната и етническата стабилност в България. Г-н Стоянов благодари за отправената покана и отбеляза, че държавата и дипломацията в размирни времена, каквито са и понастоящем, изискват добър и полезен политически тон за запазване и доразвиване на изградените добри отношения и сътрудничества в полза на родината ни.

ЛЕТНИ УЧИЛИЩА ИЗВЪН БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2018 Г.

Отдел „Образование“ към Главно мюфтийство традиционно всяка година организира летни училища – курсове извън България. Тази година бяха проведени летни мероприятия в различни градове в Република Турция – Истанбул, Бурса и Инегьол. В тях се включиха над 200 деца от страната ни в периода от 25 юни до 5 август. Участниците, които бяха подбрани от районните мюфтийства и организирани от Главно мюфтийство, имаха възможността да научат повече за своята религия, за историческото и културното богатство на Турция, както и да се включат в различни социални и спортни мероприятия. Цялостната реализация приключи успешно и ползотворно, учениците и техните отговорници останаха доволни, за което благодарим на всички, които участваха в организацията, подготовката и провеждането на курсовете.